

LIETUVOS SPORTO UNIVERSITETAS
SPORTO EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
FIZINIO UGDYMO IR SPORTO STUDIJŲ PROGRAMA

LUKAS TAMAŠAS

**PASVALIO RAJONO KŪNO KULTŪROS MOKYTOJŲ POŽIŪRIS Į
MOKINIŲ PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMĄ KŪNO KULTŪROS
PAMOKOSE**

**PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' OF PASVALYS DISTRICT
ATTITUDES TOWARDS EVALUATION OF STUDENT PROGRESS AND
ACHIEVEMENT AT PHYSICAL EDUCATION LESSONS**

BAKALAURO BAIGIAMASIS DARBAS

Vadovas: dr. Laima Trinkūnienė _____
(parašas)

Baigiamąjį darbą rengė 1 studentas (-ai)

KAUNAS 2017

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas baigiamasis darbas

(darbo pavadinimas)

1. Yra atliktas mano paties/pačios (jeigu darbą rengė keli studentai, įrašoma: Yra atliktas mūsų pačių);
2. Nebuvo naudotas kitame universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudojau šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikiu visą panaudotos literatūros sąrašą.

(data)

(autorius vardas ir pavardė)

(parašas)

PATVIRTINIMAS APIE ATSAKOMYBĘ UŽ KALBOS TAISYKLINGUMĄ ATLIKTAME DARBE

Patvirtinu lietuvių/anglų kalbos taisyklingumą atliktame darbe.

(data)

(autorius vardas ir pavardė)

(parašas)

Baigiamasis darbas yra įkeltas į eLABa talpyklą

(baigiamojo darbo gynimo komisijos sekretorės(-iaus) parašas)

BAIGIAMOJO DARBO VERTINIMAI IR GALUTINIS PAŽYMYS

Vadovas:

0,20 ×

=

(svertinis koef.)

(pažymys)

(galutinio pažymio dedamoji)

Vertintojas:

0,35 ×

=

Baigiamojo darbo gynimas:

0,30 ×

=

Mokymosi pasiekimo aplankas:

0,15 ×

=

Galutinis pažymys:

(galutinio pažymio dedamųjų suma)

(data)

(baigiamojo darbo gynimo komisijos sekretorės(-iaus) v. ir pavardė)

(parašas)

TURINYS

Santrauka	4
Summary.....	5
ĮVADAS	6
1. LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ	8
1.1 Vertinimo samprata.....	8
1.2 Pradinio, pagrindinio, vidurinio ir bendrųjų ugdymo programų nuostatų apie pažangą ir vertinimą analizė.....	9
1.2.1 2015–2016 ir 2016–2017 metų Bendrieji ugdymo planai	9
1.2.2 Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos	11
1.2.3 Vidurinio ugdymo bendrosios programos	11
1.3. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas pagrindinėje ir vidurinėj mokykloje	13
1.3.1 Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas pagrindinėje mokykloje	13
1.3.2. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas vidurinėje mokykloje.....	16
1.4. Vertinimo būdai, jų reikšmė	18
1.5 Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos kūno kultūros metodinės kūrybinės grupės mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema	25
2. TYRIMŲ METODIKA IR ORGANIZAVIMAS	28
3. REZULTATAI	31
3.1 Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdai kūno kultūros pamokose	31
3.2. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema mokykloje	36
3.3. Grįžtamasis ryšys apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose.	38
4. APTARIMAS	40
IŠVADOS.....	43
REKOMENDACIJOS	44
LITERATŪRA	45
PRIEDAI	48

SANTRAUKA

Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų požiūris į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose

Raktažodžiai: pažangos ir pasiekimų vertinimas, kūno kultūros pamoka.

Tyrimo objektas: Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojai.

Tikslas: Nustatyti Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų požiūrį į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose.

Darbo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų požiūrį į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdus ir palyginti juos mokytojų lyties, amžiaus, pedagoginio darbo stažo ir pedagoginės kvalifikacijos aspektu.
2. Nustatyti mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistemas mokyklose.
3. Išsiaiškinti grįžtamąjį ryšį apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose.

Išvados:

1. Visi Pasvalio rajono mokytojai savo pamokose mokinius vertina pažymiu. Dažniausiai vertinama būna pastangos ir pažanga, fizinis pajėgumas bei technikos ir taktikos veiksmai. Didžioji dauguma mokytojų taiko tiek diagnostinį, tiek formuojamąjį vertinimą ir mokinius vertina du kartus per mokslo metus. Dažniausiai yra vertinami mokinių kontroliniai darbai. Statistiškai reikšmingas ryšys tarp mokytojų požiūrio į vertinimą ir sociodemografinių bei kvalifikacinių ypatumų - nenustatytas.

2. Nustatyta, jog dauguma mokytojų savo pamokose taiko kaupiamąjį vertinimą. Jo metu yra vertinama mokinio dalyvavimas pamokoje, pasiruošimas jai, rodoma pažanga bei dalyvavimas rungtynėse. Visi apklaustieji savo mokykloje turi vieningą vertinimo sistemą ir dauguma ja naudojami. Nustatyta, jog mokiniui neatsinešus sportinės aprangos jis yra įvertinamas neigiamu pažymiu.

3. Nustatyta, jog mažoji dalis mokytojų savo mokyklose visada moko mokinius įsivertinti savo pažangą. Mokytojai dažniausiai prašo mokinius įsivertinti savo rezultatus po atliktos tam tikros užduoties. Respondentai nurodė, jog mokinius apie jų asmeninę pažangą dažniausiai informuoja žodžiu arba pagyrimu elektroniniame dienyne. Mokinių tėvai apie savo vaikų pažangą būna informuojami taip pat elektroninio dienyne pagalba. Mokytojai atsižvelgdami į mokinio vertinimo rezultatus visada arba dažnai suteikia galimybę mokiniams pasitaisyti prastai atliktas kontrolines užduotis, numato tolesnius mokymosi žingsnius ir perspektyvą, parenka ugdymo turinį, konsultuoja mokinius individualiai, įvertina keliamus reikalavimus.

SUMMARY

Physical Education teachers' of Pasvalys district attitudes towards evaluation of student progress and achievement at Physical Education lessons

Keywords: evaluation progress and achievement, Physical Education lesson.

Research object: Physical Education teachers of Pasvalys district

Research aim: To identify Physical Education teachers' of Pasvalys district attitudes towards evaluation of student progress and achievement at Physical Education lessons.

Research objectives:

1. To find out Physical Education teachers' of Pasvalys district attitudes towards evaluation methods of student progress and achievement and to find out connection between they attitudes and gender, age, pedagogical work experience and qualification.
2. To identify to determine student progress and achievement assessment systems in schools.
3. To find out feedback on student progress and achievement evaluation of physical education classes.

Conclusions:

1. All of the students in Pasvalys district are assessed by marks provided by their teachers. The most common things to assess are effort and progress, physical fitness, technical and tactical actions. The vast majority of teachers apply both diagnostic and formative assessments and assess their students two times during the year. Teachers mostly assess students control work. A statistically significant correlation between teachers' attitudes to assessment and socio-demographic features and qualification was not found.

2. It has been found that the majority of teachers apply the cumulative assessment during lessons. It consists of participation in class, preparation for it, progress during lessons and participation in matches after lessons. All respondents have a unified assessment system in their schools and most of them use it. It was found that if students did not bring their sportswear, they would receive a negative mark from their teachers.

3. It has been found that a minority of teachers always teach students to assess their own performance during lessons. After performing certain tasks teachers often ask students to assess their results. Respondents stated that they usually inform students about their progress orally or leaves commendation in the electronical diary. Teachers inform parents about their children's progress also by commendation in the electronical diary. Teachers based on student assessment results are always or often provides an opportunity for students to mend poorly done tasks, provides further learning steps and perspectives, selects the content of education, individual counseling students, assess the requirements for students.

IVADAS

A. Emeljanovas ir R. Rutkauskaitė (2015) teigia, jog fizinis aktyvumas yra vienas reikšmingiausių moksleivių vystymosi ir sveikatos stiprinimo veiksnių. Analizuojant mokinių paros laiko paskirstymą veikloms pastebėta, kad didelę laiko dalį jie juda netiksliai ir tik nedidelę laiko dalį skiria organizuotai kūno kultūrai ir fiziniam aktyvumui. Kūno kultūra, anot Kanan (2006), tuo tarpu yra visapusiško vystymosi procesas, neatsiribojantis vien praktiniais įgūdžiais, bet susidedantis ir iš teorinių žinių. Tad šių pamokų tikslas nėra vien judėjimas, bet ir žinių apie jį suteikimas.

Kūno kultūros procesą turėtų sudaryti sistemingos pamokos, remiantis kūno kultūros ir sporto dėsningumais, kuriuos lemia kiekvieno mokinio fizinė ir psichoemocinė prigimtis. Kūno kultūros dalyko tikslas – suteikti kūno kultūros, sporto išsilavinimą ugdant fizinio aktyvumo sugebėjimus ir įgūdžius, perduodant reikalingas teorines žinias, skatinant teorinę saviugdą. Bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai, mokslo darbuotojai ir mokyklų bendruomenės nuolat diskutuoja apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose, keldami tokius klausimus: ką vertinti (mokinių prigimtinius gebėjimus, pasiektą pažangą ir pasiekimus, taktikos ir / ar technikos veiksmus, pasiruošimą pamokai ar neformaliojo ugdymo pasiekimus); kaip vertinti (pažymiu ar įskaita); kaip vertinant išlaikyti pozityvius bendravimo ir bendradarbiavimo santykius tarp mokinio ir mokytojo; kaip vertinimu paskatinti mokinį. Ir ką apie tai mano patys mokiniai – pagrindiniai fizinio ugdymo proceso dalyviai mokykloje? (Emeljanovas, Trinkūnienė, 2011).

Kiekvienam žmogui būdingi savi brandos tempai. Dažnai to paties amžiaus vaikai skiriasi fiziniu išsivystymu, sveikata, fiziniu pajėgumu ir fiziniu parengtumu. Mokinys turi žinoti, kodėl, kaip ir už ką jis yra vertinamas. Prigimtiniai fiziniai gebėjimai negali tapti vertinimo kriterijumi (*Pagrindinio ugdymo bendrosios programos, kūno kultūra, 2017*). Vertinimo tikslas- padėti mokiniui bręsti kaip asmenybei, pateikti informacijos apie mokinio mokymosi patirtį, pasiekimus ir pažangą (*Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, 2004*). Kiekvienas mokinys gali siekti fizinio tobulėjimo, ugdydamasis savo judėjimo gebėjimus ir fizinį parengtumą, todėl vertinama ne rezultatas, bet remiantis įgytomis žiniomis ir asmeniniais gebėjimais pasiekta pažanga. Vertinant fizinius mokinių gebėjimus, būtina atsižvelgti į individualias kiekvieno mokinio galimybes (*Pagrindinio ugdymo bendrosios programos, kūno kultūra, 2017*). Vertinimas yra nuolatinis informacijos apie mokinio pažangą ir pasiekimus kaupimo, informavimo ir interpretavimo procesas (*Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, 2004*). Vaikų fizinis pajėgumas, motoriniai gebėjimai ir savęs vertinimas yra vienas iš svarbiausių veiksnių, kurie lemia mokinių dalyvavimą fizinio ugdymo užsiėmimuose (Vedul –Kjelsas et al., 2011).

Bendrojo lavinimo gimnazijų mokinius tenkina esamas vertinimo per kūno kultūros pamokas pobūdis ir, jų, tiek vertinamų pažymiu, tiek „įskaityta / neįskaityta“, nuomone, vertinimas neturi didelės įtakos fiziniam aktyvumui laisvalaikiu, tačiau pažymiu vertinami mokiniai, skirtingai nei vertinami „įskaityta / neįskaityta“, teigia, jog vertinimas juos skatina būti fiziškai aktyvius per kūno kultūros pamokas (Guodytė-Račienė, 2015).

Vertinimas turi skatinti siekti asmeninės pažangos (*Pagrindinio ugdymo bendrosios programos, kūno kultūra, 2017*). Užsienio mokslininkai teigia (Pühse, Gerber, 2005), jog patys mokiniai vertina kūno kultūros pažymį kaip esminį ir reikalingą.

Kūno kultūros ugdymo procese taikomas diagnostinis (nustatyti esamą padėtį), formuojamasis (padėti mokytis), sumavimo (apžvelgti tai, kas išmokta) vertinimas. Itin svarbus yra formuojamasis vertinimas, norint išsaugoti mokymosi motyvą, teigiamą požiūrį į kūno kultūrą, pasiekti, kad kiekvienas mokinys atskleistų kuo daugiau savo galių, skatinti suvokti fizinio aktyvumo poveikį pačiam mokiniui, jo sveikatos stiprinimui ir fizinio pajėgumo didinimui. (*Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008*).

Tyrimo tikslas:

Nustatyti Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų požiūrį į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų požiūrį į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdus ir išsiaiškinti požiūrio sąsajas su mokytojo lytimi, amžiumi, pedagoginio darbo stažu ir pedagogine kvalifikacija.
2. Nustatyti mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistemas mokyklose.
3. Išsiaiškinti grįžtamąjį ryšį apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose.

1. LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ

1.1 Vertinimo samprata

Visose Europos šalyse, mokinių dalyvavimas, pažanga ir kt. reguliariai stebimi ir vertinami per visus mokslo metus. Tačiau vertinimo metodai gali skirtis priklausomai nuo šalies ir išsilavinimo lygio (Physical Education and Sport at School in Europe, 2013). Mokinys turi žinoti kodėl, kaip ir už ką jis yra vertinamas. Susiduriama su specifinėmis problemomis vertinant mokinių pažangą ir pasiekimus, nes prigimtiniai fiziniai gebėjimai negali būti vertinimo kriterijumi. Mokyklos administracija, mokytojai, mokiniai ir tėvai nėra vieningi, jų nuostatos į vertinimą ugdymo procese skiriasi (Trinkūnienė, 2015).

Kalbėdami apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą, mokytojai nėra vieningi, jų nuostatos į vertinimą ugdymo procese skiriasi. Vieni siūlo visai atsisakyti pažymių, kiti reikalauja kuo dažniau mokinius testuoti ir griežčiau vertinti pažymiais (Šventickas, 2001). Mūsų šalies mokyklose taikoma vertinimo sistema yra pernelyg orientuota į galutinius sprendimus apie mokinio žinias bei jų fiksavimą pažymiu. Ji nedera su keliamais ugdymo tikslais ir numatomais rezultatais, šiuolaikiniais mokymo ir mokymosi metodais (*Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata*, 2004).

Emeljanovas ir Trinkūnienė (2011) teigia, kad kūno kultūros pamokose mokytojo uždavinys yra išvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti darbą, parinkti ugdymo turinį ir metodus, o mokinio – padėti pažinti save, suprasti savo stipriąsias ir silpnąsias puses bei įsivertinti savo pasiekimus.

Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese rekomendacijoje (2010) bei mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratoje (2004) yra nurodomi šie vertinimo tikslai ir uždaviniai.

Vertinimo tikslai:

- 1) padėti mokiniui mokytis ir bręsti kaip asmenybei.
- 2) pateikti informacijos apie mokinio mokymosi patirtį, pasiekimus ir pažangą.
- 3) nustatyti mokytojo, mokyklos darbo sėkmę ir priimti pagrįstus sprendimus.

Vertinimo uždaviniai:

1. Padėti mokiniui pažinti save, suprasti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, įsivertinti savo pasiekimų lygmenį, kelti mokymosi tikslus;
2. Padėti mokytojui išvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti darbą, parinkti ugdymo turinį ir metodus;
3. Suteikti tėvams (globėjams, rūpintojams) informaciją apie vaiko mokymąsi, stiprinti ryšius tarp vaiko, tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokyklos;
4. Nustatyti mokyklai savo darbo kokybę, planuoti ugdymo turinį ir procesą, suteikti mokinių poreikius atliepiančią pagalbą.

1.2 Pradinio, pagrindinio, vidurinio ir bendrųjų ugdymo programų nuostatų apie pažangą ir vertinimą analizė

Šiame skyriuje analizuojami dokumentai, kuriuose yra apibrėžiama, kas ir kaip yra vertinama kūno kultūros pamokose Lietuvos mokyklose. Taip pat nurodomi bendrųjų ugdymo planų tikslai bei uždaviniai. Kokiais būdais rekomenduojama gerinti mokinių rezultatus, kaip yra suskirstomos klasės kūno kultūros pratyboms. Taip pat aptariamos bendrosios kūno kultūros programos.

1.2.1 2015–2016 ir 2016–2017 metų Bendrieji ugdymo planai

Bendrųjų ugdymo planų tikslas – apibrėžti ugdymo programų vykdymo bendruosius reikalavimus ir pateikti rekomendacijas mokykloms ugdymo turiniui formuoti ir ugdymo procesui organizuoti, kad kiekvienas mokinys pasiektų geresnius ugdymo(si) rezultatus ir įgytų mokymuisi visą gyvenimą būtinų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Bendrųjų ugdymo planų uždaviniai:

1. pateikti gaires mokyklos ugdymo turiniui, mokyklos ugdymo planui kurti.
2. nurodyti minimalų privalomą pamokų skaičių, skirtą ugdymo programoms įgyvendinti (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokykla analizuoja, kaip ugdymo procese įgyvendinamas diferencijavimas, individualizavimas, koki poveikį jis daro pasiekimams ir pažangai, priima sprendimus dėl tolesnio ugdymo diferencijavimo. Priimant sprendimus, atsižvelgiama į mokinio mokymosi motyvaciją ir ugdymo turinio pasirinkimą, individualią pažangą ir sąmoningai keliamus mokymosi tikslus (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokykla turi užtikrinti, kad mokytojai ir mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) informacija apie mokinių mokymąsi, pasiekimus ir pažangą, mokymosi poreikius ir motyvaciją, iškilusius sunkumus keistųsi abipusiškai ir laiku. Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi padėti mokyklai spręsti problemas, susijusias su vaiko mokymosi pasiekimų gerinimu (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokykla analizuoja mokinių pasiekimus ir pažangą mokantis pasirinktu būdu įgyvendinamą integruojamąją programą ir priima sprendimus dėl įgyvendinimo kokybės gerinimo ar tolesnio turinio integravimo, taip pat stebi kaip ugdymo procese įgyvendinamas ugdymo turinio integravimas, kaip mokiniams sekasi pasiekti dalykų bendrosiose programose numatytus rezultatus, ir priima sprendimus dėl tolesnio mokymo organizavimo būdo (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas yra mokyklos ugdymo turinio dalis ir turi derėti su keliamais ugdymo tikslais ir ugdymo proceso organizavimu. Vertinant mokinių pažangą ir pasiekimus, ugdymo procese vadovaujamosi Bendrosiomis programomis, Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokinių pasiekimų patikrinimas diagnostikos tikslais prieš mokymą ir mokymo procese atliekamas reguliariai, kaip reikia pagal dalyko mokymosi logiką ir mokyklos susitarimus: mokiniai atlieka kontrolinius darbus ar kitas vertinimo užduotis, kurios parodo tam tikro laikotarpio pasiekimus, yra įvertinamos sutartine forma (pažymiais ar kaupiamaisiais balais ir kt.). Atliekant diagnostinį vertinimą, gali būti atsižvelgiama į formuojamojo vertinimo metu surinktą informaciją (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokinių, kurie mokosi pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, pažanga ir pasiekimai vertinami pagal Bendrosiose programose aprašytus pasiekimus. Mokinių žinios ir supratimas, žinių taikymo ir aukštesnieji mąstymo gebėjimai, įvertinami pažymiais (pagal 10 balų skalę). Mokykla gali rinktis kitus vertinimo būdus, pvz., komentarus, kaupiamuosius taškus ir kt., bet privalo numatyti įvertinimų konvertavimo į pažymius pagal dešimtbalę sistemą būdą ir laiką (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) elektroniniu dienynu ar kitu būdu informuojami apie mokinio daromą pažangą, jam suteiktą mokymosi pagalbą (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokinio, kuris mokosi pagal pritaikytą bendrojo ugdymo dalykų programą, mokymosi pažanga ir pasiekimai ugdymo procese vertinami pagal šioje programoje numatytus pasiekimus, vertinimo kriterijai aptariami su mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais), švietimo pagalbą teikiančiais specialistais, susitariama, kokiais aspektais bus pritaikomas mokinio pasiekimų vertinimas ir pa(si)tikrinimų būdai, kaip jie derės su Bendrosiose programose numatytais pasiekimų lygiais (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokykla, formuodama ugdymo turinį ir rengdama ugdymo planą, privalo remtis švietimo stebėsenos, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo ugdymo procese informacija, standartizuotų testų, nacionalinių ir tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatais, mokyklos veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenimis (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Siekiant pagerinti mokinių pažangą ir pasiekimus, rekomenduojama:

1. suteikti pagalbą pirmiausia tiems mokiniams, kurių pasiekimai žemi arba aukščiausi.
2. sudaryti sąlygas mokykloje atlikti namų darbų užduotis.
3. stiprinti mokinių motyvaciją kryptingai veikti, siekiant mokymosi tikslų.
4. tobulinti mokyklos mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarką, itin daug dėmesio skiriant formuojamajam vertinimui pamokoje, diagnostiniam vertinimui.
5. sudaryti sąlygas mokytojams tobulinti ugdymo individualizavimo metodiką, prireikus pasitelkti švietimo pagalbos specialistus ugdymo turiniui planuoti ir laiku koreguoti, atsižvelgiant į mokinių mokymosi pagalbos poreikius.
6. sudaryti galimybes mokytojams tobulinti profesines žinias, ypač dalykines kompetencijas ir gebėjimus, organizuoti ugdymo procesą įvairių gebėjimų ir poreikių mokiniams.
7. aktyviau įtraukti į vaiko ugdymo procesą mokinio tėvus (globėjus, rūpintojus), ne tik sprendžiant vaikų ugdymosi problemas, bet ir teikiant įvairią mokymosi pagalbą, supažindinant su darbo ir profesijų pasauliu, organizuojant mokyklos gyvenimą (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Mokykla, siekdama padėti kiekvienam mokiniui pagal galias pasiekti aukštesnius ugdymo(si) rezultatus:

1. pritaiko mokymą pagal mokinio gebėjimus, kad jis galėtų siekti aukštesnių rezultatų.
2. užtikrina mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdų ir formų dermę mokykloje (ypač mokytojams, dirbantiems su ta pačia klase, remiasi vertinimo metu sukaupia informacija.
3. informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) apie mokinių mokymosi pažangą ir pasiekimus, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir mokyklos nustatyta tvarka, prireikus koreguoja mokinio individualų ugdymo planą. Kartu su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais) aptaria mokinių daromą pažangą, mokymosi pasiekimus ir numato, kaip juos gerinti ir pritaikyti turinį (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

1.2.2 Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos

Kūno kultūrai skiriant 2 valandas per savaitę, būtina sudaryti sąlygas visiems mokiniams papildomai rinktis jų pomėgius atitinkančias aktyvaus judėjimo pratybas (pavyzdžiui., plaukimo, šokio, teniso ir pan.) per neformaliojo švietimo veiklą mokykloje ar neformaliojo vaikų švietimo įstaigoje. Mokykla tvarko mokinių, lankančių šias pratybas, apskaitą (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Kūno kultūrai mokytis gali būti sudaromos atskiros mergaičių ir berniukų grupės iš paralelių ar gretimų klasių mokinių (pvz., 5A ir 5B ar 7A ir 8B). Jei pakanka mokymo lėšų, klasė gali būti dalijama į grupes (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės mokiniams sudaroma galimybė rinktis fizinį aktyvumą. Mokykla numato, kaip organizuoti šių mokinių ugdymą. Rekomenduojama mokiniams sudaryti galimybę rinktis vieną iš siūlomų fizinio aktyvumo formų:

1. pagal ligų pobūdį iš įvairių klasių sudaromos 7–12 mokinių grupės, kurioms skiriamos 2 pamokos per savaitę.
2. mokiniai gali dalyvauti pamokose su pagrindine grupe, bet pratimai ir krūvis jiems skiriami pagal gydytojo rekomendacijas ir atsižvelgiant į savijautą.
3. tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimu mokiniai gali lankyti sveikatos grupes ne mokykloje (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

1.2.3 Vidurinio ugdymo bendrosios programos

Mokinys renkasi bendrąją kūno kultūrą ir (arba) iš mokyklos siūlomų sporto šakų pageidaujamą sporto šaką (pavyzdžiui, krepšinį, futbolą, tinklinį ir kt.) (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015)

Kūno kultūros pasiekimai mokinio pageidavimu gali būti vertinami pažymiais arba įrašu „įskaityta“. Mokinio, kuris ketina pasirinkti sporto krypties studijas, kūno kultūros mokymosi pasiekimus siūloma vertinti

pažymiais. Vidurinio ugdymo programoje kūno kultūros mokymas neintensyvinamas (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

Specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės mokiniams sudaroma galimybė rinktis fizinį aktyvumą. Mokykla numato, kaip organizuoti šių mokinių ugdymą. Rekomenduojama mokiniams sudaryti galimybę rinktis vieną iš siūlomų fizinio aktyvumo formų:

1. pagal ligų pobūdį iš įvairių klasių sudaromos 7–12 mokinių grupės, kurioms skiriamos 2 pamokos per savaitę.
2. mokiniai gali dalyvauti pamokose su pagrindine grupe, bet pratimai ir krūvis jiems skiriami pagal gydytojo rekomendacijas ir atsižvelgiant į savijautą.
3. tėvų (globėjų, rūpintojų) pageidavimu mokiniai gali lankyti sveikatos grupes ne mokykloje (*Bendrieji ugdymo planai*, 2015).

1.3. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas pagrindinėje ir vidurinėje mokykloje

1.3.1 Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas pagrindinėje mokykloje

Kūno kultūra yra mokinių ugdymo programos dalis, tačiau kūno kultūra lyginant su kitais mokamaisiais dalykais, skiriasi savo įgyvendinimo specifika, todėl atitinkamai taikomi kitokie mokinių vertinimo metodai. Visose Europos šalyse mokinių pasiekimai bei pažanga kūno kultūros pamokose yra stebimi visus mokslo metus, tačiau patys vertinimo metodai gali skirtis priklausomai nuo šalies. Tyrimu buvo nustatyta, kad kūno kultūros pamokose, mokiniai dažniausiai vertinami remiantis jų pažanga ir pasiekimais, žiniomis bei mokėjimais naudotis ir atsižvelgiant į asmeninį mokinio fizinį pajėgumą. Šiame tyrime buvo nustatytas ir kūno kultūros pasiekimų vertinimas pažymiu, nes tokiu būdu galima geriau suprasti mokinių daromą pažangą (Trinkūnienė ir Gužauskytė, 2015).

Mokinių fiziniai pasiekimai negali būti laikytini vertinimo kriterijumi. Tai reiškia, kad kūno kultūros pamokose turi būti vertinama ne rezultatas, tačiau daroma pažanga, nes visi mokiniai yra skirtingo fizinio pajėgumo, todėl atitinkamai skiriasi ir rezultatai. Be to, pabrėžiama, kad atsižvelgiant į tai, kad kūno kultūros mokytojai gali koreguoti atskiras veiklos sritis, nėra aišku kas konkrečiai turėtų būti vertinama – technika, taktika, teorija ar mokinių aktyvumas ir kaip. Kitaip tariant nesutariama ar tikslingiau mokinių vertinti pažymiu ar įskaita (Gadliauskaitė ir kiti autoriai, 2015).

Mokiniai kūno kultūros pamokose turi būti vertinami ypatingai korektiškai ir teisingai, siekiant, kad nebūtų sumenkinta mokinio motyvacija, todėl didelę reikšmę turi mokytojų deramų kompetencijų demonstravimas. Kitaip tariant, vertinimo atžvilgiu kūno kultūros pamokose, išryškėja mokytojo ir mokinio uždaviniai (Rutkauskaitė ir Bukauskė, 2016).

Kūno kultūros mokytojo uždaviniai vertinant mokinį:

- Numatyti mokinio galimybes mokytis
- Problemų nustatymas
- Darbo individualizavimas
- Ugdymo turinio bei metodų parinkimas

Mokinio uždaviniai gaunant įvertinimą kūno kultūros pamokose:

- Pažinti save
- Įsisavinti asmenines stipriąsias bei silpnąsias puses
- Įvertinti pasiekimus

P. Gudynas ir kt. (2010) analizuoja praktikoje taikomą II gimnazijos klasės, mergaičių kūno kultūros ilgalaikį vertinimą. Remiantis tokiu vertinimu, išskiriami kūno kultūros mokymosi uždaviniai ir jų įgyvendinimą atitinkanti dešimties balų vertinimo sistema (žr. 1 lent.).

1 lentelė. Mokinių vertinimas kūno kultūros pamokose gimnazijoje

Balas	Vertinimo kriterijus
10	Motyvuotai atlieka užduotis, puikus pratimų technikos bei žaidimų technikos demonstravimas,
9	Pratimus atlieka tinkamai, laikosi nuoseklumo, taiko pratimų įvairovę, vyrauja motyvacija
8	Nedaro klaidų, gera technika
7	Užduotis atlieka pagal reikalavimus
6	Užduotis atlieka, daro šiek tiek klaidų
5	Padaro technikos klaidų, pratimai atliekami atsainiai
4	Pratimai atliekami neteisinga technika, nenuosekliai
3	Prasti rezultatai, nerodomas noras siekti geresnių rezultatų
2	Nepavyksta atlikti pratimo
1	Atsisako atlikti pratimą

Šaltinis: Gudynas, P., Kazragytė, V., Motiejūnienė, E., Žadeikaitė, L. (2010). *Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese, rekomendacijos*. Vilnius: Ugdymo Plėtotos centras.

Aukščiausiu balu, kūno kultūros pamokose turi būti vertinami už aktyvumą pamokoje, teigiamus rezultatų pokyčius, siekius gerinti asmeninius rezultatus bei dalyvavimą sporto renginiuose. Be to pabrėžiamas, kad kūno kultūros mokytojai turi inicijuoti mokinio gebėjimą įsivertinti save (Gudynas ir kt., 2010).

Praktikoje buvo atliktas tyrimas, kuriuo siekta nustatyti mokinių požiūrį į pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose. Buvo nustatyta, kad vyresniųjų klasių mokiniai labiausiai norėtų, kad kūno kultūros pamokose būtų vertinama jų pastangos. Mažiausiai mokinių nurodė norintys pratimų technikos ir taktikos vertinimo. Visgi atliekant šį tyrimą, buvo nustatyta, kad mokiniams įvertinimas kūno kultūros pamokose nėra svarbus, nes mokiniai kūno kultūros pamokose dalyvauja dėl savęs, tačiau vertinimas laikytinas tuo veiksmu, kuris skatina aktyvesnį dalyvavimą pamokoje. Tyrimu taip pat buvo nustatyta, kad mokiniai kūno kultūros pamokose norėtų būti vertinami pažymiu, o ne įskaita, tačiau pažymėtina, kad dažnai mokiniai nesupranta už ką konkrečiai yra vertinami ir vertinimas dažnai kinta nuo mokytojo nuotaikos ir kitų veiksnių (Emeljanovas ir Trinkūnienė, 2011). Priešingi rezultatai vyrauja kitame tyrime, kuriame nustatytas gimnazijos moksleivių noras būti vertinamiems įskaita. Tokiu būdu galima daryti prielaidą apie besikeičiančius moksleivių norus vertinimo sistemos atžvilgiu, todėl siekiant nustatyti tinkamiausią mokinių vertinimą kūno kultūros pamokose, reikalinga atsižvelgti į dabartinę ugdymo programą (Norkus, Babrova, 2007),

Kiti autoriai analizuoja mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose gimnazijose bei pagrindinėse mokyklose. Nurodoma, kad mokinių vertinimo sistema balais turi skatinti mokinių savarankiškumą bei motyvaciją. Siekiant nustatyti mokinių fizinį pajėgumą, mokslo metų pradžioje atliekamas Eurofito testas, kurio rezultatai nėra vertinami pažymiais, tačiau parodo mokinio daromą pažangą lyginant su ankstesniais metais. Be to, nurodoma, kad siekiant mokinio motyvacijos sportuoti, vertinami asmeninis mokinio rezultato gerėjimas (Gedminienė ir kiti, 2014).

Mokinių vertinimas kūno kultūros pamokose yra vykdomas remiantis bendrosiomis programomis, išsilavinimo standartais bei bendraisiais ugdymo planais. Mokinių vertinimo tikslas kūno kultūros pamokose yra siekis padėti mokiniui bręsti kaip asmenybei, pateikti informaciją apie mokinio lavinimosi patirtį, pasiekimus bei pažangą. Rekomenduotinas mokinių vertinimas gimnazijoje turi būti vykdomas atsižvelgiant į sporto šaką, jai būdingas fizines ypatybes bei rungtis. (žr. 1 priedas). Pavyzdžiui, gimnastika apima tokių fizinių ypatybių kaip koordinacija, raumenų jėga, ištvermė bei lankstumas, lavinimą, kuris kūno kultūros pamokose pasireiškia tokiose rungtyse bei pratimuose kaip šuoliai, prisitraukimai, kybojimas. Šiuo atveju vertinama judesių atlikimo technika, asmeninė mokinio pažanga. Be to, nurodoma, kad mokinių vertinimui kūno kultūros pamokose naudojami 4 vertinimo sistemos. (žr. 2 lent.)

2 lentelė. Mokinių vertinimo kūno kultūros pamokose pažymiu būdai

Vertinimo tipas			
Diagnosticinis vertinimas	Formuojamasis vertinimas	Sumavimo vertinimas	Kaupiamasis vertinimas
Vertinama: mokinio pažanga	Vertinama: judesių atlikimo technika, gebėjimai, įgūdžiai	Vertinama: Gebėjimas vertinti ir įsivertinti, lyginama rezultatai	Vertinama: lankomumas, pasiruošimas, aktyvumas

Šaltinis: Gedminienė, A., Gylys, V., Lelytė, J.(2014). *Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas kūno kultūros pamokose*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros mokytojų asociacija.

Taigi, atsižvelgiant į aptartą mokinių vertinimą kūno kultūros pamokose, galima teigti, kad mokinių vertinimas yra sąlygojimas mokinių aktyvumo, elgesio bei fizinio pajėgumo testų rezultatų. Kitaip tariant, mokinių vertinimas kūno kultūros pamokose nėra siejamas vien tik su konkrečiais rezultatais, bet ir atsižvelgiama į mokinio galimybes, pastangas, gebėjimus bei individualumą.

Pagrindinio ugdymo bendrojoje programoje apžvelgiamas kūno kultūros pamokų tikslas bei jų vertinimas pagrindinėje mokykloje. Nurodoma, kad pagrindinėje mokykloje kūno kultūrai priskiriamos šios sritys: (*Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008*).

- Sveika gyvensena (savikontrolė, fizinis aktyvumas, sveika mityba, žinios apie neigiamą alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų poveikį sveikatai).
- Judėjimo įgūdžiai (taisyklinga laikysena, taisyklingas kvėpavimas, judėjimo gebėjimai: bėgimo, nešimo, stūmimo, ridenimosi, ropojimo, pusiausvyros išlaikymo).
- Sporto šakos (lengvoji atletika, judrieji žaidimai, sportiniai žaidimai, bendroji gimnastika, slidinėjimas, spartusis žygis, turizmas, plaukimas, orientavimosi sportas).
- Bendroji kultūra(etika, pilietiškumas, gimtoji kalba, gamtos mokslai, geografija, informacinės technologijos).

Nurodoma, kad vertinimas pagrindinėje mokykloje turėtų padėti mokytojui stebėti, apibendrinti ir fiksuoti individualius mokinių pasiekimus bei diferencijuoti užduotis siekiant asmeninės mokinio pažangos. Vertinant mokinių pasiekimų lygius, šie lygiai yra išskiriami į 3 grupes: patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis. Šie įvertinimai vykdomi nustatant mokinių pasiekimus žinių ir supratimo, gebėjimų bei nuostatų srityse. Taigi, apibendrinant mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimą pagrindinėje mokykloje, svarbu paminėti tokio vertinimo sąsajas su judėjimu, sveikatos stiprinimu, mokinio saviraiška ir gebėjimu suvokti savo veiklos rezultatą ir jo prasmingumą, bendrosios kultūros kontekste (*Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008*).

1.3.2. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas vidurinėje mokykloje

Analizuojant kūno kultūros vertinimo ypatumus vidurinėje mokykloje, paminėtina, kad šiuo atveju kūno kultūros ugdymo tikslas yra sietinas su mokinių kompetencijų ugdymu, siekiant skatinti mokinių fizinio aktyvumo poreikį. Vidurinio ugdymo bendrojoje programoje kūno kultūros tikslas taip pat yra siejamas su mokinių socialine, emocine bei fizine saviugda, asmenine integracija, vidinės motyvacijos stiprinimu bei fizinio aktyvumo skatinimu. Atsižvelgiant į vidurinėje mokykloje taikomą kūno kultūros dalyko schemą, išskiriamas skirtingas vertinimas bendrojo ir išplėstinio kurso atžvilgiu.

Mokinių pasiekimai yra vertinami sveikos gyvensenos, sporto šakų bei netradicinio fizinio aktyvumo srityse. Vertinimas yra vykdomas remiantis išankstine nuostata, dalyko esminiais gebėjimais, bei žiniomis ir supratimu. Mokinių pasiekimų lygių požymiai išplėstinio ir bendrojo kurso vertinimo atveju, pateiktini lentelėje (žr. 3 lent.).

3 lentelė. Mokinių pasiekimų lygių požymiai ir jų vertinimas kūno kultūros pamokose

Pasiekimų sritys	Bendrasis kursas			Išplėstinis		
	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios	Sveikos gyvensenos principų žinojimas	Išmano praktinį sveikos gyvensenos principų taikymą	Analizuoja praktinį sveikos gyvensenos principų taikymą.	Išmano apie fizinę saviugdą. Apibūdina organizme vykstančius procesus fizinio krūvio metu ir po jo.	Išmano apie fizinę saviugdą, jos principus ir metodus	Suvokia fizinės saviugdos svarbą asmenybės raidos procese.
Gebėjimai	Moka sudaryti ir atlikti mankštos pratimų kompleksą grupėje.	Moka sudaryti ir atlikti mankštos pratimų kompleksą. Padedant kuria patinkančios fizinės veiklos projektą ir jį įgyvendina.	Moka tikslingai sudaryti ir atlikti mankštos pratimų kompleksą. Kuria patinkančios fizinės veiklos projektą ir jį įgyvendina.	Moka sudaryti ir atlikti mankštos pratimų kompleksą.	Moka tikslingai sudaryti ir atlikti mankštos pratimų kompleksą.	Savarankiškai moka sudaryti, taikyti ir atlikti asmeninio fizinio aktyvumo programą.

Šaltinis: Vidurinio ugdymo bendrosios programos:kūno kultūra.(2011). Peržiūrėta 2017, balandžio 10.

adresu:https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/vidurinis-ugdymas/Kuno_kultura_9_priedas.pdf.

Taigi, apibendrinant kūno kultūros ugdymą vidurinėje mokykloje, paminėtina tokio ugdymo sąsajos su mokinio kompetencijų ugdymu. Be to kūno kultūros pamokos tampa labiau individualizuotos, atsižvelgiant į tai, kad mokymasis, kuris yra susietas su asmeninėmis stiprybėmis ir gyvenimo praktika, tampa patrauklesnis, prasmingesnis ir efektyvesnis. Vidurinio ugdymo programoje kūno kultūros kursas priklausomai nuo jo lygio, sudaro galimybes plėtoti mokinių fizinės galias, patirti teigiamą judėjimo poveikį sveikatai. Šis mokymosi lygis yra laikytinas integraliu ir sietinu su kitais mokamaisiais dalykais, todėl atitinkamai vertinant mokinių pasiekimus bei pažangą, atsižvelgiama į tokio vertinimo kompleksiskumą, o tuo tarpu išplėstinis kursas yra papildomas teorinių žinių ir gebėjimų vertinimo svarba. Bet kuriuo atveju, nepriklausomai nuo to, kad priklausomai nuo mokinių amžiaus bei ugdymo kurso, skiriasi reikalavimai bei vertinimo kriterijai, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimu siekiama vaikų motyvacijos, jų asmenybės ugdymo ir pasitikėjimo savimi skatinimo. Visgi, šiuo atveju keltina mokinių vertinimo kūno kultūros pamokose pažymių, tinkamumo problema.

1.4. Vertinimo būdai, jų reikšmė

Bendrajai prasme mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas yra siejamas su mokinio gebėjimu gilinti žinias ir priimti naują informaciją, vystantis ugdomajam procesui. Kitaip tariant, moksleivių pasiekimų vertinimas turi būti traktuojamas kaip priemonė užtikrinanti efektyvų grįžtamąjį ryšį tarp mokymo ir mokymosi, tokiu būdu moksleivių pasiekimų vertinimą laikant integralia ugdymo proceso dalimi. Kiti autoriai mokinių vertinimą apibrėžia kaip nuolatinę informacijos rinkimą apie mokinių pažangą ir pasiekimus. Šiuo atveju pastebimos sąsajos tarp mokinių pažangos bei pasiekimų ir vertinimo. (Coneus ir kiti, 2011). Kitaip tariant atsiranda mokinio vertinimo aspektas, kuris apibrėžia gebėjimą integruotis ugdomuosiuose procesuose, todėl teigiama, kad mokymasis nėra įmanomas be vertinimo. Mokinių vertinimas yra ne tik mokinių pažangos nustatymas, bet kartu gali būti interpretuojama kaip priemonė skatinanti mokinius mokytis. Vertinimas turi motyvuoti mokinius, o ne slopinti (Zahorik, 1995).

Mokinių vertinimas turi būti įgyvendinamas remiantis ilgalaikiu vaikų stebėjimu, jo pažinimu bei teisingumo faktoriumi. Be to, bet koks mokinio vertinimas turėtų skatinti mokinį suvokti gaunamo įvertinimo ir jo pastangų santykį (Wang et al., 2011). Kitaip tariant, praktikoje siekiama, kad vertinimas padėtų mokiniams suprasti savo stipriąsias puses bei tas, kurios reikalauja tobulinimo. Atsižvelgiant į minėtas vertinimo, funkcijas, galima išskirti mokinių vertinimui būdingus tikslus (žr. 4 lent.).

4 lentelė. Mokinių vertinimo funkcijos

Vertinimo funkcija	Vertinimo funkcijos tikslas
Mokomoji funkcija	Mokymosi metodų efektyvumo nustatymas
Lavinamoji funkcija	Mokinių protinės veiklos skatinimas
Auklėjamoji funkcija	Mokinių pareigingumo ugdymas
Kontrolės funkcija	Mokinio ir mokytojo darbo rezultatų nustatymas
Diagnostinė funkcija	Mokytojo darbo efektyvumo pagrindimas
Mokinių pažinimo funkcija	Mokinio charakteristikos susidarymas

Šaltinis: Wang, M.T., Willet, J.B., Eccles, J.S. The assessment of school engagement: Examining dimensionality and measurement invariance by gender and race/ethnicity. *Journal of School Psychology*, nr. 49(4), p. 465-480.

Lentelėje pateiktos vertinimo funkcijos, leidžia daryti prielaidą apie mokinių vertinimo proceso įvairiapusiškumą. Formali mokinių pasiekimų vertinimo paskirtis yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo

įstatyme (1991), kuriame nurodoma mokymosi pasiekimų vertinimo tikslas. Taigi, šiuo atveju nurodoma, kad mokinių vertinimas atlieka šias funkcijas:

1. Padedą mokiniui pasitikrinti mokymosi pažangą
2. Nustatomi mokinio pasiekimai
3. Padedą priimti sprendimus dėl tolesnio mokymosi

Kaip nurodoma minėtame įstatyme, mokinio pasiekimus įsivertina pats mokiny, o tuo tarpu vertina – mokytojas, tačiau bendrasis mokinių pasiekimų vertinimas yra įgyvendinamas remiantis jį reglamentuojančia, švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka. Vertinimo proceso privalumai analizuojami išskiriant mokinių vertinimo principus (Sičiūnienė ir kt., 2012):

- Vertinimo integravimas į besimokančiųjų veiklą
- Vertinimas turi būti vykdomas atsižvelgiant į situaciją
- Vertinimas turi sąveikauti tarp mokinio savivertės stiprinimo ir augimo skatinimo
- Vertinimas turi pripažinti bendradarbiavimą

Bet kuriuo atveju, mokinių vertinimas turi remtis esminiais principais, kurie sukuria teisingo vertinimo koncepciją. Taikant sistemingumo principą mokinių vertinimo atžvilgiu, siekiama, kad mokinių vertinimas būtų nuoseklus bei taisyklingas, todėl mokiny turi būti patikrinamas kiekvieną dieną ar jis geba įsisavinti dėstomą medžiagą. Kitaip tariant, sistemingumas leidžia mokytojui efektyviau įvertinti mokymo proceso kokybę ir papildomo darbo reikalaujančias sritis. Tuo tarpu mokinių atžvilgiu tai sukuria nuolatinio bei aktyvaus mokymosi rezultatą. Remiantis objektyvumo principu, mokinių vertinimas yra įgyvendinamas be išankstinio nusistatymo. Objektyvumu siekiama ne tik teisingo vertinimo, bet ir mokinių pasitikėjimo savimi skatinimo, todėl objektyvumas simbolizuoja vienodą vertinimą visiems mokiniams, nedarant jokių išimčių. Individualumu siekiama gebėti prieiti prie kiekvieno mokinio atsižvelgiant į jo individualybę ir esamą situaciją. Priėjimas prie mokinio yra būtinas tiek silpnų mokinių atžvilgiu, tiek siekiant optimalių mokymosi rezultatų bei pažangos. Visgi individualumo ir objektyvumo principai sudaro priešpriešą, nes remiantis objektyvumu, visi mokiniai turi būti vertinami vienodai, neišskiriant jų, tačiau individualumo principas siejamas su geriau ir prasčiau besimokančių mokinių vertinimo skirtumu. Kitaip tariant, individualumas vertinimo procese gali būti suprantamas kaip didesnių reikalavimų kėlimas geriau besimokantiems lyginant su blogiau besimokančiais mokiniais. Tuo tarpu visapusiškumas apibrėžia mokinio vertinimo kompleksiskumą. Tai reiškia, kad mokinio pažangos vertinimas turi būti įgyvendinamas ne tik žinių vertinimu, bet ir jų taikymu praktikoje bei įgūdžiais (Rajekas, 1999).

Mokinių vertinimas turi tiesioginę įtaką mokinių pasiekimams (Pečialiauskienė ir Damauskienė, 2013). Autorių teigimu, mokinių vertinimas yra tiesiogiai siejamas su motyvacija. Teisingas mokinių vertinimas ir mokinių pasitenkinimas taikoma vertinimo sistema, nulemia mokinių pozityvumą, pasitikėjimą savimi ir sukelia motyvaciją. Motyvacijos dėka, mokiniai tampa labiau įsitraukę į mokamąjį procesą, yra aktyvesni ir labiau susidomėję bei žingeidūs, todėl atitinkamai domisi daugiau dalykų, skiria didesnę dalį mokslams bei tokiu būdu pasiekia geresnių mokymosi rezultatų. Svarbu, kad mokiniai suprastų vertinimo prasmę. Tik tokiu atveju

vertinimas gali atlikti skatinimo mokytis vaidmenį. Visgi, kaip nurodoma straipsnyje vertinimas gali skatinti mokinius mokytis tokiu atveju, jeigu mokiniui svarbu būti gerai įvertintam ir būti pripažintam gerai besimokančiu. Kitais atvejais, kai mokiniui jo vertinimas nėra prioritetas, vertinimas netampa svaria priežastimi, skatinančia geriau mokytis (Lacour ir Tissington, 2011).

Mokinių vertinimas ir jų pažangos nustatymas yra mokytojo užduotis, todėl svarbu aptarti mokytojo indėlį analizuojant mokinių pažangos vertinimą. Mokytojo reikšmingumas vertinant mokinius pasireiškia mokytojo kaip profesijos atstovo svarba. Kitaip tariant, mokytojai ugdo asmenybes ir tiesiogiai dalyvauja visuomenės kūrime, todėl tampa svarbu ne tik teisingai organizuoti ugdomąjį procesą, bet ir motyvuoti mokinius ir taikyti efektyvią vertinimo sistemą. Mokytojai, kurių profesiniai tipai sudaryti pagal palankias profesines nuostatas, efektyviau naudoja įvairias mokymo organizavimo formas, o tuo tarpu nepasitikintys savimi mokytojai, nepalankiai vertina pažintinį-emocinį pamokos toną, ypač blogai vertina mokinių drausmę (Galkienė, 2011).

Vertinimo atžvilgiu, mokinių tikslas yra kuo geresnių rezultatų siekimas, o tuo tarpu mokytojas privalo užtikrinti tinkamus vertinimo metodus remdamasis mokinių vertinimo nuostatomis (Gedvilienė, 2013) (žr. 5 lent.).

5 lentelė. Mokinių vertinimo nuostatos

Vertinimo nuostata	Vertinimo nuostatos charakteristika
Teisingumas	Aukščiausias įvertinimas skiriamas geriausiai darbą atlikusiam mokiniui
Lygybė	Visiems mokiniams sudaromos vienodos sąlygos pademonstruoti savo gebėjimus
Reikalingumas	Vertinami esminiai, principiniai kompetencijų parametrai

Šaltinis: Gedvilienė, G. (2013). Mokytojų gebėjimai vertinti besimokančiųjų mokymosi laimėjimus.

Tiltai, nr.1, p.185-197.

Šios vertinimo nuostatos gali būti siejamos su anksčiau aptartais mokinių vertinimo principais, tačiau kiti autoriai vertinimo nuostatas papildė ne vertinimo principais o vertinimo tikslais (Gedvilienė, 2013):

- Vertinimas turi teikti informaciją apie mokinių pažangą
- Vertinimas turi išskirti mokinių stipriasias ir silpnąsias puses
- Vertinimas turi skatinti mokinių motyvaciją

Be to, autorė nurodo, kad mokinių vertinimas praktikoje gali būti skiriamas į dvi grupes – ugdomąjį bei apibendrinamąjį vertinimus (žr. 6 lent.).

6 lentelė. Ugdomojo ir apibendrinamojo vertinimo palyginimas

Ugdomasis vertinimas	Apibendrinamasis vertinimas
Vyksta kurso/dalyko metu	Vyksta kurso/dalyko pabaigoje
Mokymosi poreikių nustatymas	Palyginimo įgyvendinimas
Mokymosi pažangos aprašymas bei jos identifikavimas atietyje	Rezultatų išmatavimas
Mokinio žinių lygio pasiekimo įvertinimas	Efektyvių ir patikimų metodų išskyrimas

Šaltinis: Gedvilienė, G. (2013). Mokytojų gebėjimai vertinti besimokančiųjų mokymosi laimėjimus.

Tiltai, nr.1, p.185-197.

Taigi, kaip matyti lentelėje, skirtumas tarp ugdomojo ir apibendrinamojo vertinimų atsiranda jų taikymo metu, tačiau su mokinių pažangos išmatavimu yra siejamas ugdomasis mokinių vertinimas. Mokytojai, vertindami mokinius, dažniau linkę taikyti tradicinius vertinimo metodus, vengia naujovių bei inovacijų. Mokytojai dažniausiai linkę taikyti tokius metodus, kuriais galima iškart įvertinti mokinio mokymosi rezultatus, tačiau mokytojams trūksta gebėjimų vertinant mokinių įgytus gebėjimus bei žinių pritaikymą (Gedvilienė, 2013). Tuo tarpu kiti būtent pabrėžia alternatyvių vertinimo metodų poreikį. Be to kaip nurodo autoriai, svarbu, sudaryti visas sąlygas, kad mokiniai suvoktų jiems taikomą vertinimo sistemą ir kriterijus, tačiau kaip nurodoma, praktikoje vis dažniau mokiniai skatinami save įsivertinti savarankiškai ir tokiu būdu nustatyti savo asmeninę pažangą mokomajame dalyke (Čiužas ir Navickaitė, 2008). Autorių atliktame tyrime, kurio tikslas buvo nustatyti mokinių vertinimo raišką ugdomajame procese, buvo nustatyta, kad dažniausiai mokytojai lygina esamus mokinio pasiekimus su ankstesniais bei stebi ir vertina daromą pažangą. Toks pažangos ir pasiekimų nustatymas yra laikytinas reikšmingu siekiant įvertinti tolimesnio mokymosi galimybes bei perspektyvas. Kita dalis mokytojų, vertinimui pasirengia kriterijus, pagal kuriuos yra nustatoma kiekvieno mokinio pažanga. Be to, tyrimu buvo nustatyta ir mokinių vertinimo funkcijos pamokose. Nuolatinis mokinių vertinimas yra siejamas su mokinių kaupiamojo balo kaupimu, mokinio pasiekimų nustatymas ir padaryta pažanga, nustatoma baigtiniu įvertinimu, o tuo tarpu mokinio skatinimas įsivertinti save, atlieka diagnostinę funkciją.

Literatūroje galima rasti ir daugiau pavyzdžių, apžvelgiančių vertinimo įtaką mokiniams. Vertinimas dažnai sukelia mokinių nerimą bei stresą, nes mokiniai siekia kuo geresnio įvertinimo. Nurodoma, kad mokytojo būtiniesiems vertinimo gebėjimams priskiriama tiek mokinių poreikių, tiek vertinimo kriterijų nustatymas. Visgi, kaip teigiama, autorė, dabar nusistovėjusi mokinių vertinimo kultūra turėtų būti keičiama ir reikalinga diegti naujus mokinių vertinimo būdus. Mokytojai nepakankamai domisi šiuolaikine, humanistinėmis idėjomis grįsta

pedagogika, o tuo tarpu mokinių pažangos bei vertinimo kokybė yra įtakojama tokių faktorių kaip mokytojo amžius bei darbo patirtis (Buivydaite, 2016).

Praktikoje mokinių vertinimas per daug orientuojamas į galutinius sprendimus apie mokinio žinias, tačiau per mažai orientuojamasi į individualias mokinių mokymosi reikmes. Pabrėžiama, kad esama mokinių vertinimo sistema laikytina neatitinkančia keliamų ugdymo tikslų bei yra nederanti su šiuolaikiniais mokymosi metodais. Kitaip tariant tai reiškia, kad mokyklose sparčiau kinta mokymosi būdais, taikoma įvairi pamokų metodika, tačiau mokinių vertinimo sistema išlieka nesikeičianti jau ilgą laiką, todėl darytina prielaida apie mokinių vertinimo metodų pokyčių poreikį (Meškauskienė ir Guoba, 2016).

Apibendrinant galima teigti, kad vertinimas yra svarbi ugdomojo proceso dalis. Tokiu būdu ne tik nustatoma mokinių pažanga, bet ir skatinami didesni mokinių pasiekimai. Šiuo atveju išskirtinis dėmesys turėtų būti skiriamas mokytojo vaidmeniui, gebančiam vertinti mokinius laikantis vertinimo principų bei nuostatų. Svarbu, kad mokiniai suprastų jiems taikomą vertinimo sistemą ir pasiekimų bei pažangos naudą, tokiu būdu skatinant mokinių motyvacijai siekti geresnių rezultatų. Bendrai tariant, mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas tampa prasmingu tada, kai toks vertinimas motyvuoja mokinius mokytis bei skatina pasitikėti savimi. Visgi, praktikoje taikoma mokinių vertinimo sistema nėra laikytina efektyvia ir šiuolaikiška, todėl mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo pasikeitimai turėtų būti įgyvendinami kartu su kitais švietimo ir ugdymo srityse vykstančiais pokyčiais.

Sporto šaka	Fizinių ypatybių lavinimas	Rungtys, veiksmai	Vertinimas
Lengvoji atletika	Greitumas	60 m bėgimas.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Staigioji jėga	Šuolis į tolį iš vietos.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Sprogstamoji jėga	Kamuoliuko metimas.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Staigioji jėga	Kimštinio kamuolio metimas.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Greitumas	Estafetinis bėgimas.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Vikrumas	Šaudyklinis 4 × 10 m.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Ištvermė	Ištvermės bėgimas (500 m, 1000 m).	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
Gimnastika	Pusiausvyra	Pratimų kompleksas ant buomo.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
	Pusiausvyra Koordinacija	Pratimų kompleksas ant suolelio.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
	Lankstumas	Akrobatikos pratimų kompleksas.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
	Koordinacija Lankstumas	Pratimai su meninės gimnastikos įrankiais (kaspinais, lankais, lazdomis).	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
	Staigioji jėga	Šuolis per ožį, šuolis per arkį.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
	Raumenų ištvermė	Sėstis–gultis.	Pagal išsilavinimo standartus.
	Raumenų jėga	Prisitraukimai.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Raumenų jėga	Atsispaudimai.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Raumenų jėga	Kojų kėlimas kampu.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Raumenų ištvermė	Kybojimas sulenktomis rankomis.	Fiksuojant individualius mokinių pasiekimus, asmeninę mokinio pažangą.
	Lankstumas Vikrumas Koordinacija Greitumas Jėga	Mankštos pratimų kompleksas.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.

Sporto šaka	Fizinių ypatybių lavinimas	Rungtys, veiksmai	Vertinimas
Krepšinis	Vikrumas Koordinacija	Pagrindai ir taisyklės.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
		Speciali krepšinio mankšta.	
		Kūno valdymas.	
		Kamuolio perdavimas ir gaudymas.	
		Kamuolio varymas.	
		Kamuolio metimai į krepšį.	
		Krepšinio žaidimo technikos veiksmai.	
		Krepšinio žaidimas.	
Tinklinis	Vikrumas Koordinacija	Pagrindai ir taisyklės.	
		Kūno valdymas: stovėsena ir judėjimas.	
		Kamuolio priėmimo ir perdavimo technika.	
		Kamuolio padavimo būdai.	
		Tinklinio žaidimo technikos veiksmai.	
		Tinklinio žaidimas.	
Futbolas	Vikrumas, koordinacija	Žaidimo technikos veiksmai, teisėjavimas varžybose, žaidimo pagrindai ir taisyklės.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
Stalo tenisas	Vikrumas, koordinacija	Žaidimo technikos veiksmai, teisėjavimas varžybose, žaidimo pagrindai ir taisyklės.	
Kliūčių ruožas	Ištvėrmė	Ėjimo ir bėgimo derinimas iki 8–10 min, bėgimas įveikiant kliūtis 5–6 min.	Judesių atlikimo technika, gebėjimai ir įgūdžiai.
Teorinės žinios		Teorinės žinios 9 kl. Teorinės žinios 10 kl. Teorinės žinios 11 kl. Teorinės žinios 12 kl.	

1.5 Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos kūno kultūros metodinės kūrybinės grupės mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema

Kūno kultūros pamokose vertinamas ne sportinis rezultatas, bet vyksmas, pokyčiai ir asmeninė pažanga. Pažanga vyksta skirtingai, todėl vertinant atsižvelgiama į:

Galimybes – testuojant nustatomos kiekvieno mokinio galimybės. Vertinama padaryta asmeninė pažanga, t. y. kiekvieno mokinio individualūs poslinkiai. Pažanga fiksuojama mokytojo užrašuose. Mokinių fizinis pajėgumas nustatomas mokslo metų pradžioje ir pabaigoje Eurofito testais (juos parenka mokytojas). Testų rezultatai pažymiais nevertinami, jie parodo, ar mokinys padarė asmeninę pažangą. Skatinant mokinius fiziškai tobulėti ir siekti tolesnės pažangos, vertinama pažanga atsižvelgiant į asmeninių rezultatų gerėjimą. Mokinių pasiekimai aptariami, numatomi tolimesni lūkesčiai.

Pastangas – pasiruošimą pamokai, lankomumą, pareigingumą, aktyvumą. Mokinio pastangos fiksuojamos mokytojo užrašuose.

Gebėjimus – asmeninius, įgimtus, įgytus, individualius.

Sąlygas – socialinę aplinką, tradicijas, įrangą.

Individualumą – sveikatos būklę, požiūrį į kūno kultūros dalyką, asmeninius interesus, pomėgius, brandą (individualius augančio organizmo pokyčius).

Aplinkybes – tai, kas gali padėti ar sutrukdyti pasiekti tikslą (pamokų praleidimas dėl ligos ir kt.).

Planuodamas vertinimą, mokytojas atsižvelgia į mokinių pasiekimus ir išgales, remiasi bendrųjų programų reikalavimais, iškeltais tikslais.

Mokytojas pozityviai skatina mokymosi motyvaciją – kelia mokinių pasitikėjimą savo jėgomis ir norą siekti daugiau, nurodydamas, kas pavyko, pagrįstai pagirdamas.

Mokytojas parenka veiksmingas užduotis, naudoja įvairius mokymo(-si) metodus, strategijas ir siekia, kad mokinys patirtų sėkmę.

FORMUOJAMASIS VERTINIMAS

Kūno kultūros pažymį sudaro:

Aktyvumas (pasiruošimas pamokai, domėjimasis, iniciatyva);

Elgesys (drausmė, bendravimo kultūra, tvarkinga ir tinkama sportinė apranga);

Fizinio pajėgumo testai (jie turi būti atlikti);

Su formuojamojo balo vertinimu mokytojas supažindina mokinius mokslo metų pradžioje.

DIAGNOSTINIS VERTINIMAS

Vertinimo tvarka.

Pagrindinės ir parengiamosios fizinio pajėgumo grupių mokinių pasiekimai, vertinami pažymiais taikant 10 balų vertinimo sistemą. Pažymiu vertinami kiekvieno mokinio pasiekimai, baigus dalyko programos temą ar kitą užbaigtą programos dalį, atsižvelgiant į individualius mokinių gebėjimus ir asmeninę pažangą:

10 (puikiai) – motyvuotai atlieka užduotis, puikiai demonstruoja pratimų, žaidimų techniką, puikūs siektini užduočių atlikimo rezultatai, vyrauja teigiamos emocijos.

9 (labai gerai) – labai gerai atlieka užduotis, laikosi nuoseklumo, taiko pratimų įvairovę, labai geri pratimų atlikimo rezultatai, vyrauja teigiamos emocijos.

8 (gerai) – gerai atlieka užduotis, nedaro klaidų atlikdami pratimus, gera technika, vyrauja teigiamos emocijos.

7 (pakankamai gerai) – pakankamai gerai užduotis atlieka pagal nustatytus reikalavimus.

6 (patenkinamai) – užduotis atlieka iki galo, daro šiek tiek klaidų.

5 (pakankamai) – patenkinamai atlieka užduotis, daro klaidų, užduotis atlieka atmetinai, neturi motyvacijos užduotis atlikti geriau.

4 (silpnai) – silpnai atlieka užduotis, nenuosekliai, netaisyklinga technika, neturi noro atlikti užduotis geriau.

3 (blogai) – blogai atlieka užduotis, nebaigia užduoties, nerodo noro siekti teigiamo pokyčio.

2 (labai blogai) – labai blogai atlieka užduotis, be priežasties atsisako atlikti užduotį ar pratimą.

1 (visiškai blogai) – be priežasties atsisako atlikti užduotį ar pratimą.

Mokinių atstovavimas klasei, mokyklai įvairių sporto šakų komandose mokyklos organizuojamuose renginiuose, rajoninėse, respublikinėse, tarptautinėse varžybose, pagalba mokytojui organizuojant sporto renginius, dalyvavimas netradicinio fizinio aktyvumo veiklose vertinamas atskiru pažymiu, įrašant jį į elektroninį dienyną.

Su diagnostiniu vertinimu mokiniai supažindinami pamokoje.

Praleistos kontrolinės pamokos.

Mokiniai, nedalyvavę kontrolinėse pamokose ir turintys tėvų (globėjų ar rūpintojų) parašytą pateisinamą raštą ar gydytojo pažymą, privalo per 1 mėn. atsiskaityti.

Mokiniams, kurių fizinis pajėgumas silpnas ar fizinė raida sutrikusi, dėl ligos praleista daug pamokų, užduotys ir atsiskaitymo reikalavimai nustatomi individualiai.

Vertinimo informacija pateikiama mokiniams, tėvams, mokyklos administracijai.

PARENGIAMOSIOS IR SPECIALIOSIOS MEDICININIŲ FIZINIO PAJĖGUMO GRUPIŲ MOKINIŲ VERTINIMAS

Parengiamosios medicininės fizinio pajėgumo grupės mokiniai vertinami pagal pagrindinės fizinio pajėgumo grupės vertinimo kriterijus, tačiau atleidžiami nuo pratimų, kenkiančių jų sveikatai.

Specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės mokiniai vertinami įrašu „įskaityta“ arba „neįskaityta“. Užduotys jiems parenkamos, atsižvelgiant į jų ligas ir sveikatos būklę.

NEDALYVAVIMAS PAMOKOSE, NEPASIRUOŠIMAS PAMOKAI, NEATVYKIMAS Į PAMOKĄ

Mokiniui dėl ligos (pateikta gydytojo pažyma) ar kitų pateisinamų priežasčių per pusmetį praleidus daugiau nei 50% pamokų, pusmečio įvertinimas – „atleistas“.

Jei mokinys praleido tris pamokas be pateisinamos priežasties (nepasiruošęs pamokai – neturi sportinės aprangos, savavališkai išėjo iš pamokos ir pan.), įrašomas nepatenkinamas pažymys į elektroninį dienyną.

Apie mokinius, nelankančius ar nesiruošiančius kūno kultūros pamokoms be pateisinamos priežasties informuojama klasės auklėtojai, tėvai, pagalbos skyrius, administracija.

Mokinys, per pusmetį praleidęs ir nepateisinęs 50% ir daugiau kūno kultūros pamokų, gali būti neatestuotas.

Baigę pagrindinio arba vidurinio ugdymo programą mokiniai pasirinktinai laiko Lietuvos kūno kultūros ženklo normatyvus.

2. TYRIMŲ METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

Tyrimo objektas – Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas kūno kultūros pamokose.

Tiriamųjų kontingentas - Iš viso apklausti 20 (100%) Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojai: iš jų 11 vyrų ir 9 moterys (arba 55 proc. ir 45 proc.), sutikę dalyvauti tyrime. Apklaustųjų amžiaus vidurkis 47,9 metai. Respondentų sociodemografinės charakteristikos pateiktos 7 lentelėje.

7 lentelė. Sociodemografinės mokytojų imties charakteristikos

Sociodemografiniai rodikliai	Tiriamųjų skaičius	
	Skaičiais	Procentais
Vyrai	11	55
Moterys	9	45
Amžius	47,9	
Pedagoginio darbo stažas	24,3	
Mokytojas	3	15
Vyr. Mokytojas	5	25
Metodininkas	12	60
Ekspertas	0	0,0
Kūno kultūros mokytojas	16	80
Sporto šakos treneris	1	5
Kita	3	15
Nevedęs/netekėjusi	1	5
Gyvena kartu nesusituokę	1	5
Vedęs/ištekėjusi	17	85
Išsiskyręs	1	5
Našlys	0	0,0

Iš pirmoje lentelėje pateiktų duomenų matome, jog Pasvalio rajono mokytojų amžiaus vidurkis yra 47,9 metai, pedagoginio darbo stažo mokyklose vidurkis – 24,3. Pagal įgytą specialybę aukštojoje mokykloje dominuoja – kūno kultūros mokytojai, pagal pedagoginę kvalifikaciją – metodininkai.

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė
2. Anketavimas
3. Matematinė statistika

Tyrimo organizavimas:

Tyrimas buvo atliktas 2017 m. sausio-kovo mėn. Pasvalio ir Pasvalio rajono gimnazijose ir pagrindinėse mokyklose. Buvo apklausti visi Pasvalio miesto ir rajono mokyklų mokytojai. Atlikta anketinė apklausa. Sudarant anketinę apklausą buvo remtasi šiais dokumentais:

- Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (2008);
- Vidurinio ugdymo bendrosios programos (2011);
- Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese rekomendacijos (2010);
- 2011-2013 metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai;
- Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata (2004).

Anketa buvo sudaryta iš 23 klausimų, kurie buvo suskirstyti į tris grupes:

1 grupė - mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdai kūno kultūros pamokose (1 - 7 klausimai) – klausimuose sužinoma mokytojų nuomonę, ar jie pageidautų mokinių pažangą ir pasiekimus vertinti pažymiu ar įskaityta/neįskaityta, ką dažniausiai vertina per kūno kultūros pamokas, kokius naudoja vertinimo būdus, kiek kartų per mokslo metus atlieka mokinių fizinio pajėgumo įvertinimą, kokiais testais nustato mokinių fizinį pajėgumą per mokslo metus, ar kaupia mokinių darbus mokinių darbų aplankuose.

2 grupė - mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema mokykloje (8 - 12 klausimai)- norėta sužinoti ar mokytojai taiko kaupiamąjį vertinimą savo pamokose, kokie kriterijai sudaro kaupiamąjį vertinimą, ar kūno kultūros mokytojai turi vieningą vertinimo sistemą savo mokykloje ir ar visi dirbantys mokytojai ja naudojami, kaip vertina mokinius sistemingai nepasiruošus kūno kultūros pamokai.

3 grupė - grįžtamasis ryšys apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose (13 - 18 klausimai) – norėta sužinoti ar ir kaip kūno kultūros mokytojai moko mokinius įsivertinti savo pažangą, kaip informuoja tėvus ir mokinius apie jų daromą pažangą, ar mokiniams skiria namų darbų užduotis ir kaip fiksuoja. (žr. į 2 priedas)

Tiriamieji kiekvieną jiems tinkamą atsakymą turėjo pažymėti kryželiu arba apvesti jo numerį skrituliuku. Anketa buvo anoniminė, todėl nereikėjo rašyti nei vardo nei pavardės.

Parengtą klausimyną įvertino penki kūno kultūros mokytojai ekspertai. Jų buvo paprašyta pareikšti savo pastabas dėl klausimyne suformuluotų klausimų, loginės jų išdėstymo sekos, aiškumo, o taip pat įvertinti, ar tiriamasis gali turėti pakankamai žinių atsakyti į jam pateiktus klausimus ir teiginius. Atsižvelgus į kai kurias šių ekspertų pastabas, klausimynas buvo kiek pakoreguotas, t.y. jame pakeista: šeštame klausime įterptas klausimas „jei kaupiate, tai kokius“, šešioliktoje klausime pakoreguotas pasirenkamų atsakymų kiekis, keturioliktoje klausime atlikti kai kurie atskirų žodžių pataisymai bei ištaisytos stilistinės klaidos.

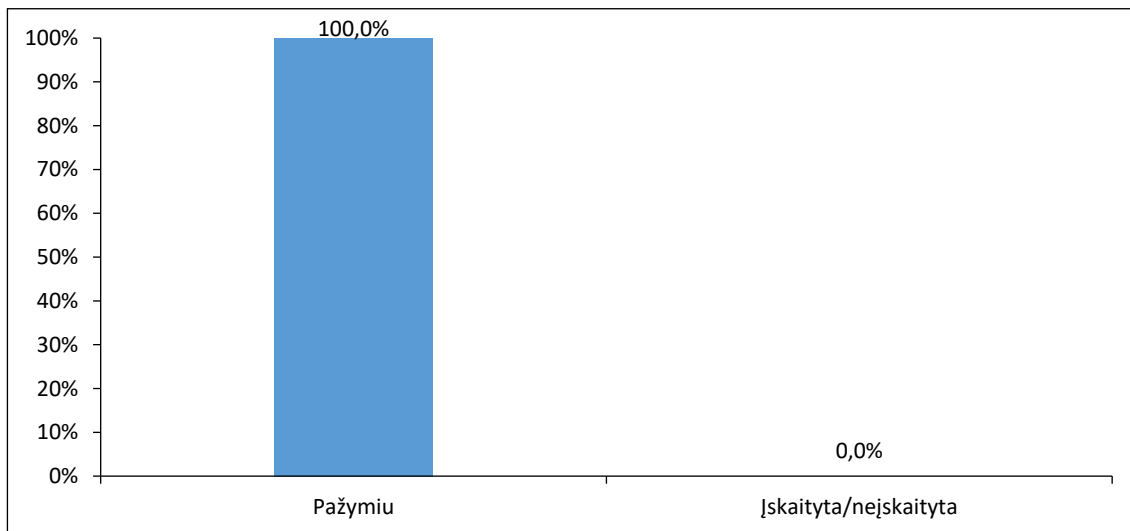
Duomenų apdorojimo statistiniai metodai:

Anketinės apklausos panaudojimui buvo skiriama nustatyti svarbiausius dominuojančios sistemos ypatumus. Procentinių įverčių statistiniams skirtumams ir sąsajoms tikrinti taikytas (chi- square) Chi kvadratu (xdu) kriterijus. Visi matematinės statistikos skaičiavimai buvo atlikti naudojant „MS Excel“ ir „IBM SPSS Statistics Subscription“ programinėmis įrangomis.

3. REZULTATAI

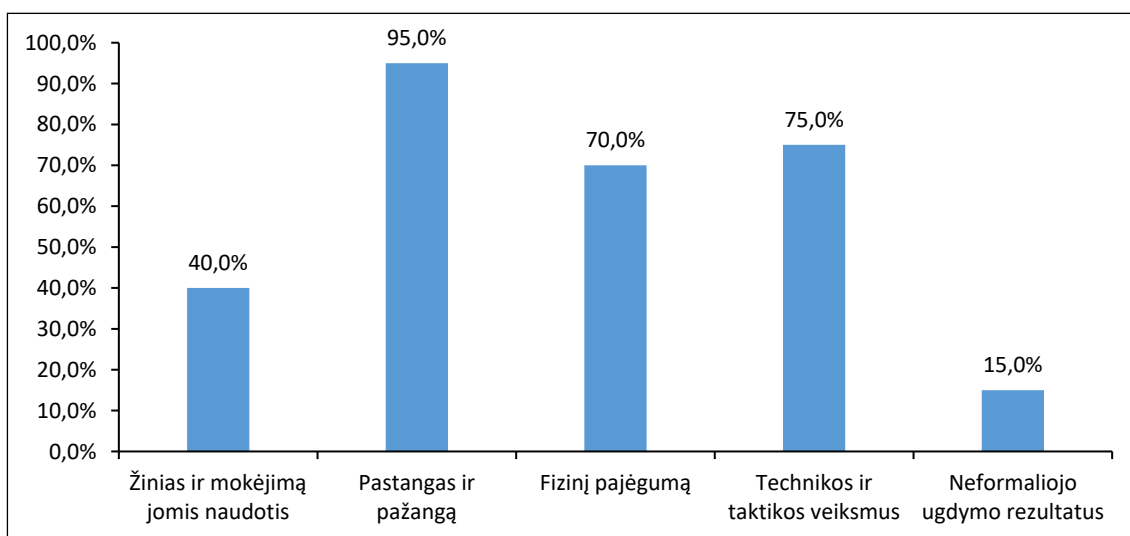
3.1 Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdai kūno kultūros pamokose

Išanalizavus duomenis apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose matome, jog Pasvalio mieste bei rajone visi mokytojai mokinių pažangą ir pasiekimus pamokoje vertina pažymiu.

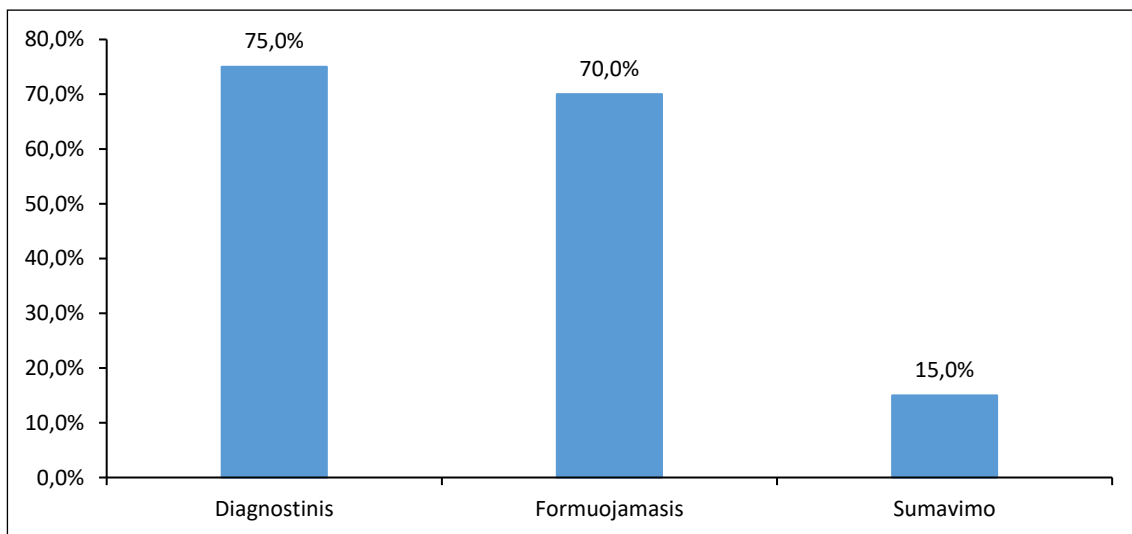
1 pav. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas kūno kultūros pamokose

Iš antrame paveiksle gautų duomenų matome, jog mokytojai dažniausiai vertina pastangas ir pažangą 95 proc., technikos ir taktikos veiksmus 75 proc., fizinį pajėgumą 70 proc., ne taip dažnai vertina žinias ir mokėjimą jomis naudotis 40 proc., ir rečiausiai vertina neformaliojo ugdymo rezultatus 15 proc.

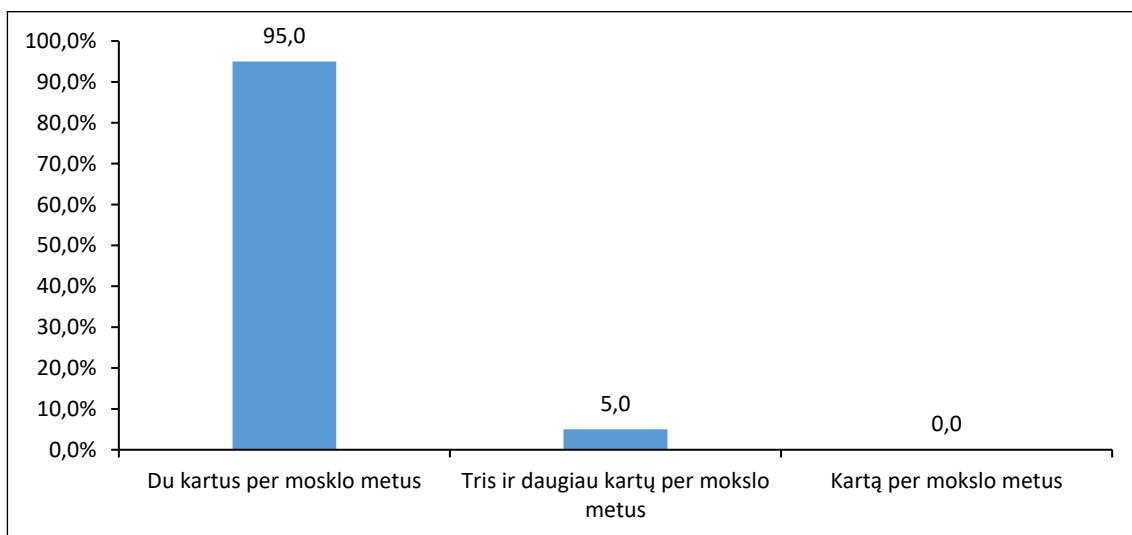
2 pav. Dažniausiai vertinami dalykai kūno kultūros pamokose

Išanalizavę trečio paveikslo duomenis matome, jog mokytojai dažnai renkasi ne vieną, o daugiau vertinimo būdų. Dažniausiai jie renkasi diagnostinį (nustatyti esamą padėtį) 75 proc., bei formuojamąjį (padėti mokytis) 70 proc., rečiau renkasi sumavimo (apžvelgti tai, kas išmokta) būdą 15 proc.

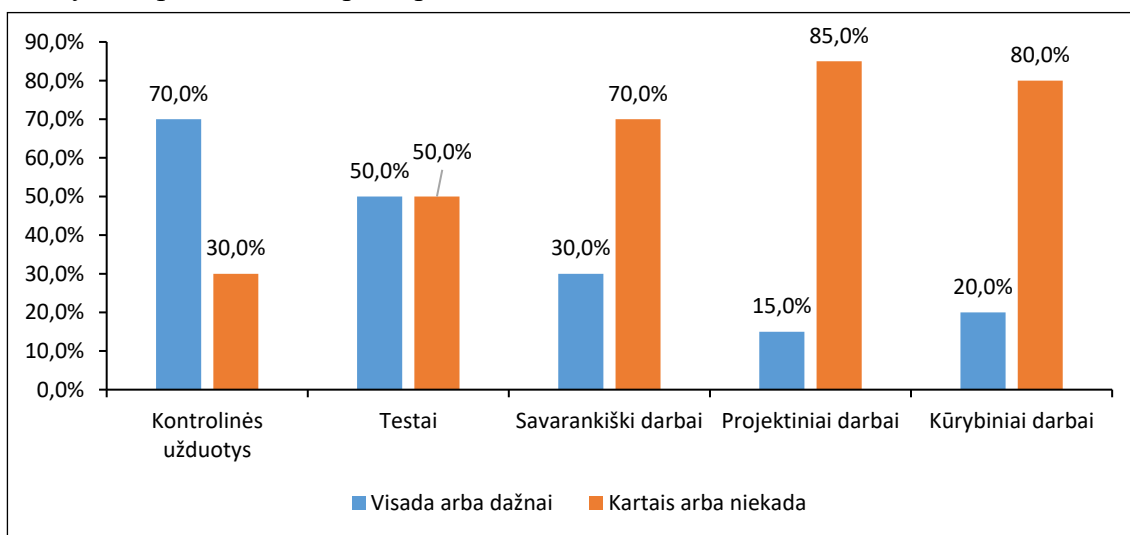
3 pav. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdai kūno kultūros pamokose

Ketvirtame anketos klausimas buvo: kiek kartų per mokslo metus kūno kultūros mokytojai vertina mokinių fizinį pajėgumą. Ketvirtame paveiksle matome atsakymų duomenis. Buvo nustatyta, kad mokytojų, kartą per mokslo metus vertinančių mokinių fizinį pajėgumą, Pasvalio rajone nėra. Matome, jog dauguma mokytojų mokinius vertina du kartus per mokslo metus 95 proc., tris ir daugiau kartų per mokslo metus vertinančių mokinių fizinį pajėgumą buvo tik 5 proc. apklaustųjų.

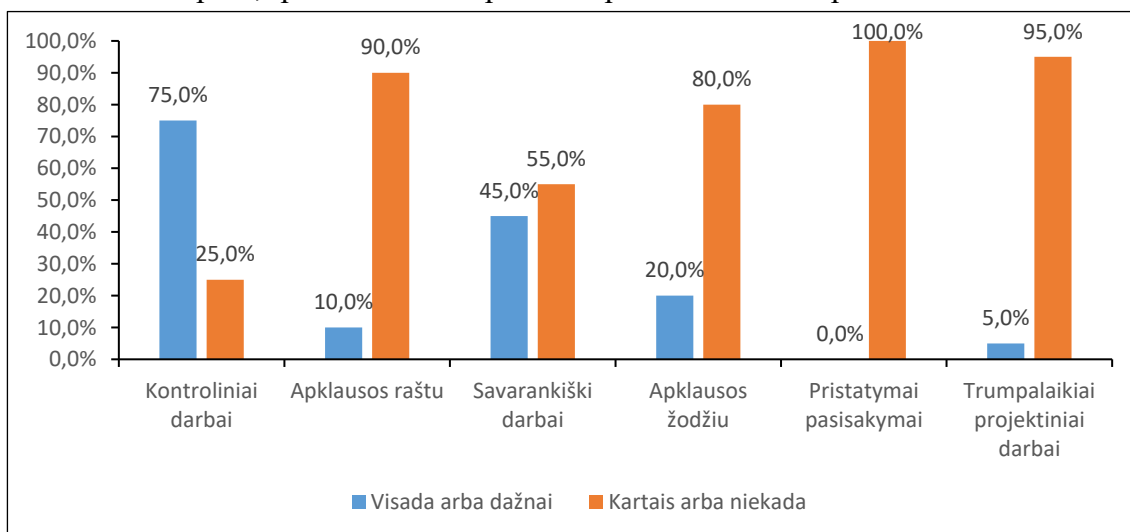
4 pav. Mokinių fizinio pajėgumo vertinimas per mokslo metus

Išanalizavę penkto paveikslo duomenis matome, kokius darbus ir kaip dažnai mokytojai kaupia mokinių darbų aplankuose. Atsakymų pasirinkimo variantai buvo: visada, dažnai, kartais ir niekada. Kad būtų paprasčiau analizuoti duomenis, atsakymai buvo sutraukti į: visada arba dažnai ir kartais arba niekada. Išanalizavę duomenis pastebėjome, jog dažniausiai mokytojai darbų aplankuose kaupia mokinių kontrolines užduotis 70 proc. Ne taip dažnai mokytojai kaupia savarankiškus darbus 30 proc., bei kūrybinius darbus 20 proc. Rečiausiai buvo kaupiami projektiniai darbai, tik 15 proc. apklaustųjų juos kaupia visada arba dažnai. Testai kartais arba niekada bei visada arba dažnai yra kaupiami vienodai, po 50 proc.

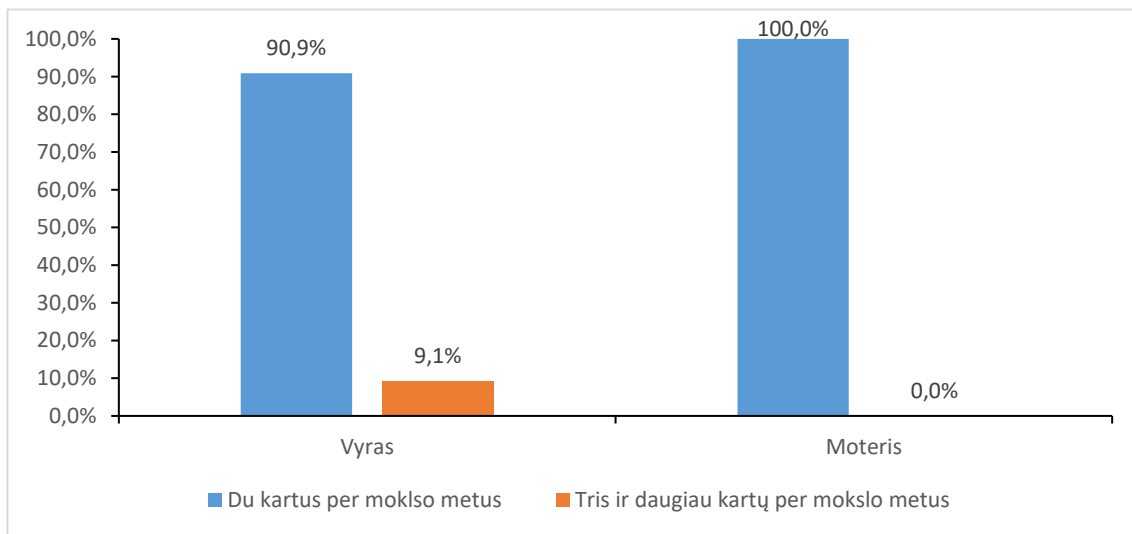
5 pav. Mokinių darbų kaupimas mokinio darbų aplankuose

Septintame anketos klausime buvo klausama, kokius vertinimo būdus mokytojai naudoja savo pamokose. Atsakymų pasirinkimo variantai buvo: visada, dažnai, kartais ir niekada. Kad būtų paprasčiau analizuoti duomenis, atsakymai buvo sutraukti į: visada arba dažnai ir kartais arba niekada. Šeštame paveiksle matome, jog visada arba dažnai mokytojai vertina kontrolinius darbus 75 proc., ir ne taip dažnai - savarankiškus darbus 45 proc. Kartais arba niekada mokytojai vertina pristatymus/pasisakymus 100 proc., trumpalaikius projektinius darbus 95 proc., apklausas raštu 90 proc. bei apklausas žodžiu 80 proc.

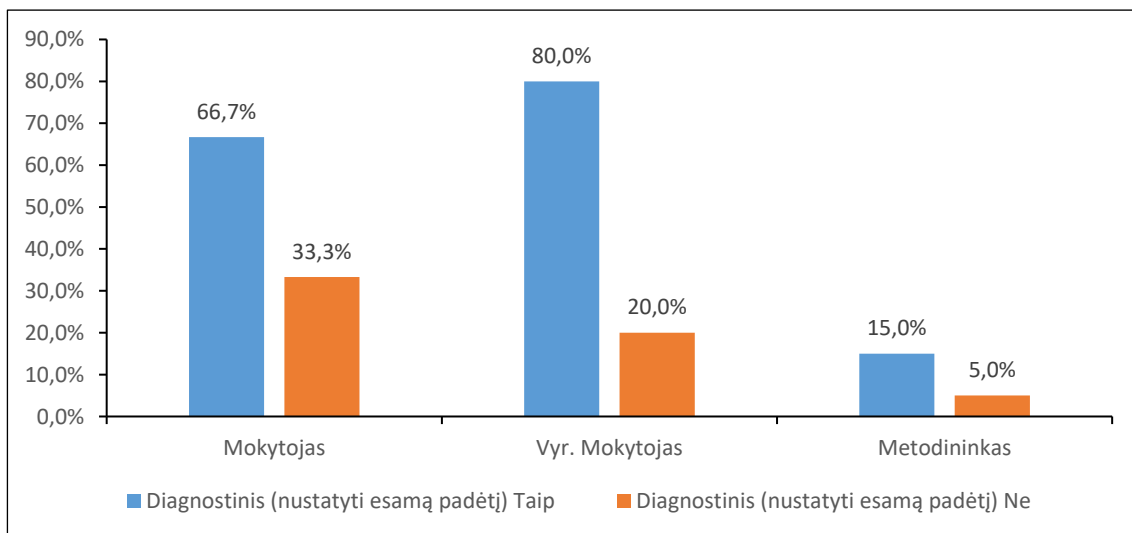
6 pav. Vertinimo būdai kūno kultūros pamokose

Atliekant tyrimą norėta išsiaiškinti kūno kultūros mokytojų požiūrio į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdų tarpusavio ryši duomenis lyginant lyties, amžiaus, pedagoginio darbo stažo ir pedagoginės kvalifikacijos aspektu. Septintame paveiksle matome, jog reikšmingo skirtumo tarp moterų ir vyrų klausimu kiek kartų per mokslo metus atliekamas mokinių fizinio pajėgumo įvertinimas – nerasta ($\chi^2(1)=0,861$; $p>0,05$).

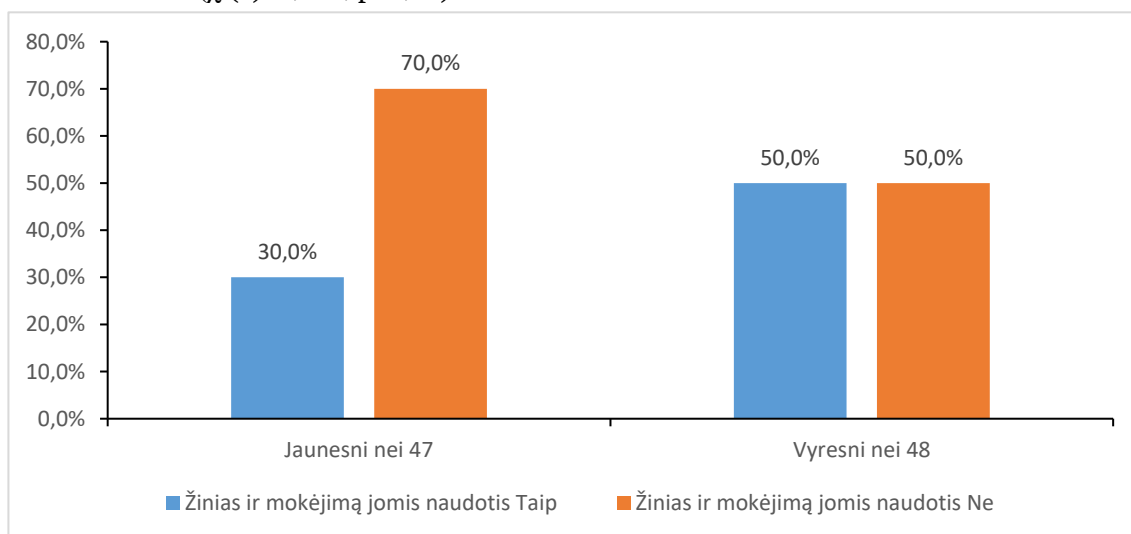
7 pav. Mokinių fizinio pajėgumo vertinimas per mokslo metus

Klausimo apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdai kūno kultūros pamokose duomenis lyginant mokytojo kvalifikacijos aspektu reikšmingo skirtumo tarp gautų duomenų – nėra (žr. 8pav.) ($\chi^2(2)=0,178$; $p>0,05$)

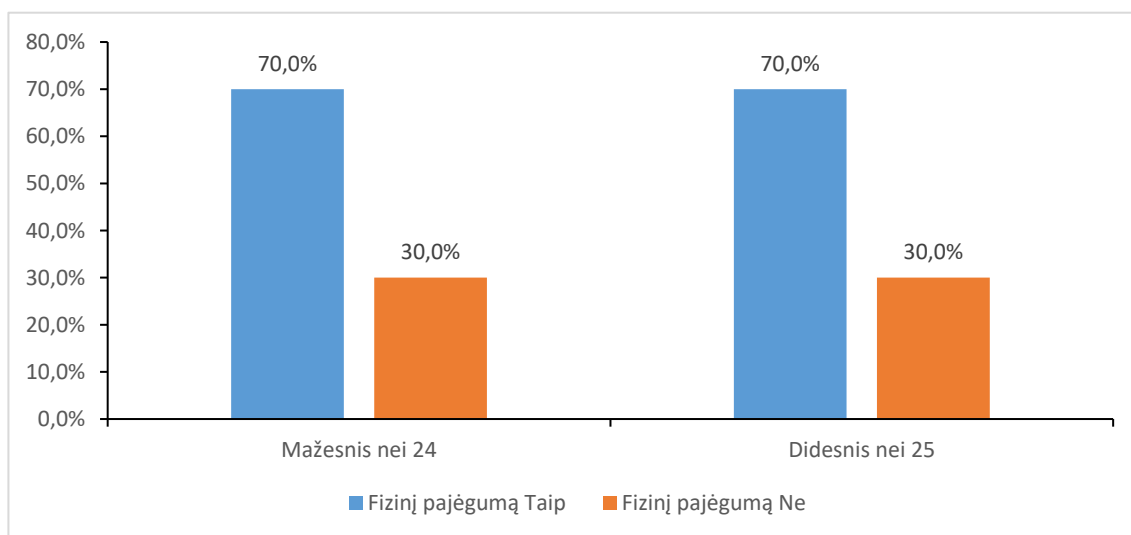
8 pav. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdai kūno kultūros pamokose (diagnostinis)

Ieškant reikšmingo skirtumo tarp mokytojų požiūrio į vertinimą ir jų amžiaus ryšys nebuvo rastas. Analizuojant duomenis amžius pagal jo vidurkį buvo išskirtas į dvi grupes: jaunesni nei 47 metų ir vyresni nei 48 metai. Devintame paveiksle matome, jog tarp dažniausiai vertinamų dalykų ir mokytojų amžiaus reikšmingo skirtumo nebuvo rasta ($\chi^2(1)=0,833$; $p>0,05$).

9 pav. Dažniausiai vertinami dalykai kūno kultūros pamokose (žinios ir mokėjimas jomis naudotis)

Dešimtame paveiksle matome, jog lyginant duomenis pedagoginio stažo aspektu su mokytojų požiūriu į vertinimą, reikšmingo skirtumo nėra. Analizuojant duomenis pagal pedagoginio stažo vidurkį buvo išskirtos dvi grupės: stažas mažesnis nei 24 metai bei stažas didesnis nei 25 metai. Statistiškai reikšmingas skirtumas nebuvo rastas ($\chi^2(1)=0,000$; $p>0,05$).

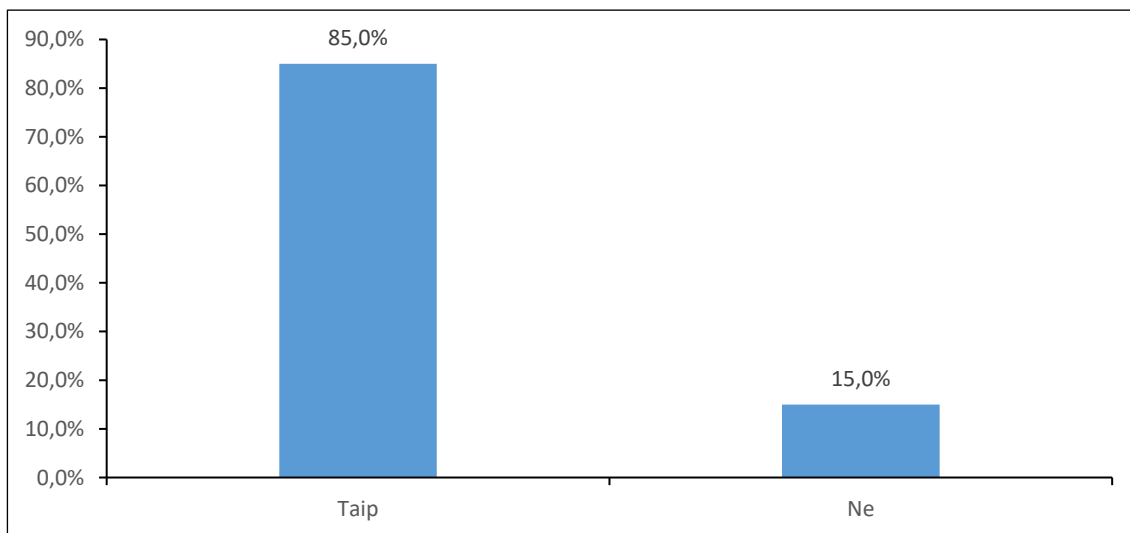

10 pav. Mokinių fizinio pajėgumo vertinimas per mokslo metus

Išanalizavus visus duomenis susijusius su Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų požiūriu į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdų ir mokytojo sociodemografiniais ir kvalifikaciniais ypatumais statistiškai reikšmingų ryšių nenustatyta.

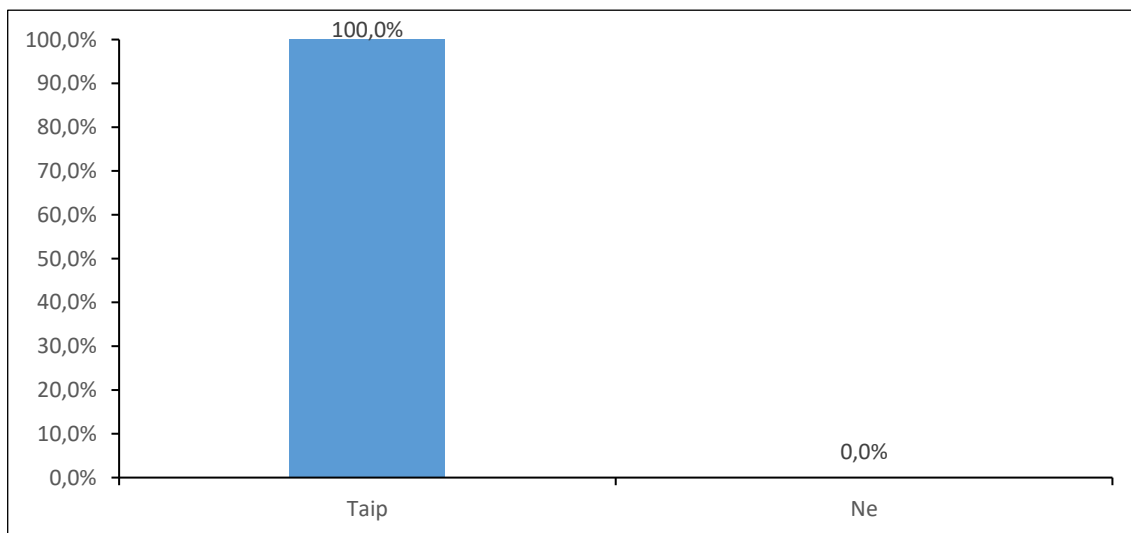
3.2. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema mokykloje

Vienuoliktame paveiksle matome, jog kaupiamąjį vertinimą Pasvalio rajone taiko dauguma kūno kultūros mokytojų 85 proc. Likę 15 proc. mokytojų kaupiamojo vertinimo savo pamokose visiškai netaiko.

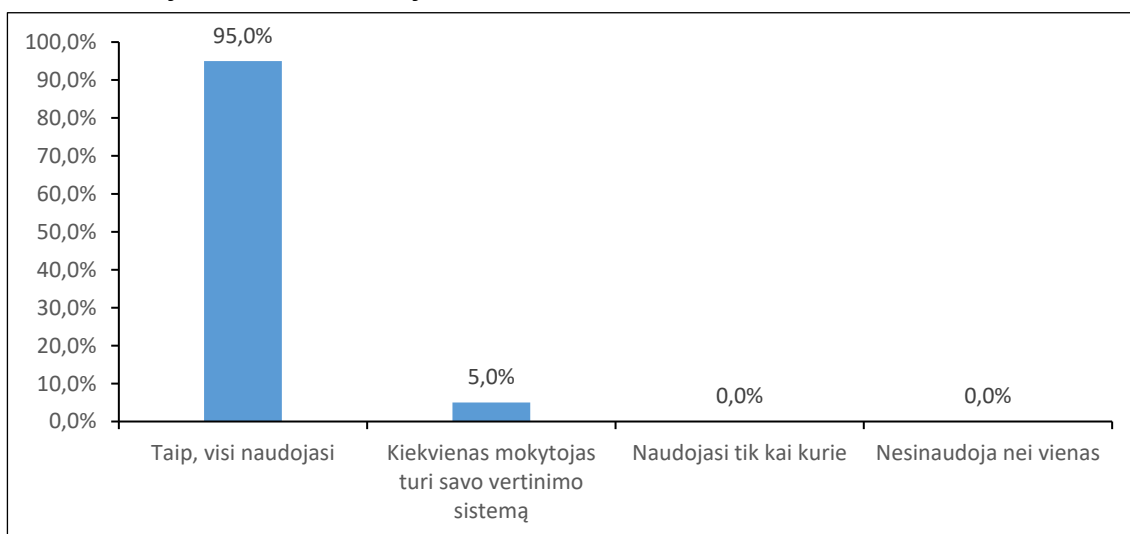
11 pav. Kūno kultūros pamokose taikomas kaupiamasis vertinimas

Analizuojant duomenis dvyliktame paveiksle sužinojome, jog visi kūno kultūros mokytojai Pasvalio mieste ir rajone turi ir naudoja vieningą vertinimo sistemą savo pamokose.

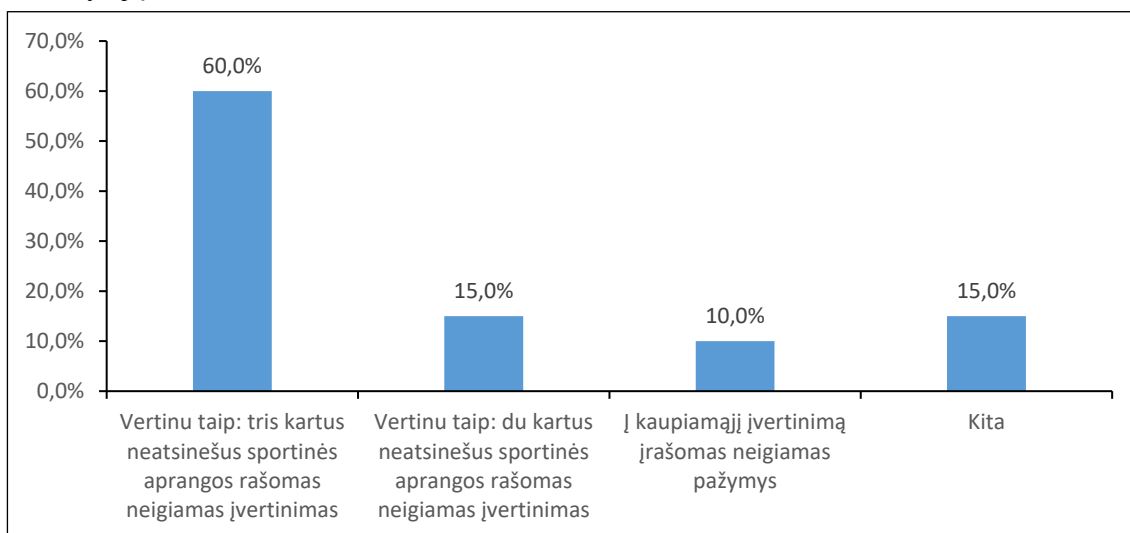
12 pav. Viena mokinių vertinimo sistema kūno kultūros pamokose

Vienuoliktame klausime respondentų buvo paklausta ar visi mokykloje dirbantys kūno kultūros mokytojai naudojami vieninga vertinimo sistema savo pamokose. 95 proc. apklaustųjų naudojami vieninga vertinimo sistema, likę 5 proc. naudoja savo pasiruoštas vertinimo sistemas. Nei vienas mokytojas nepasirinko atsakymo nesinaudoja nei vienas ir naudojami tik kai kurie.

13 pav. Mokykloje dirbantys kūno kultūros mokytojai naudojami mokinių vertinimo sistema

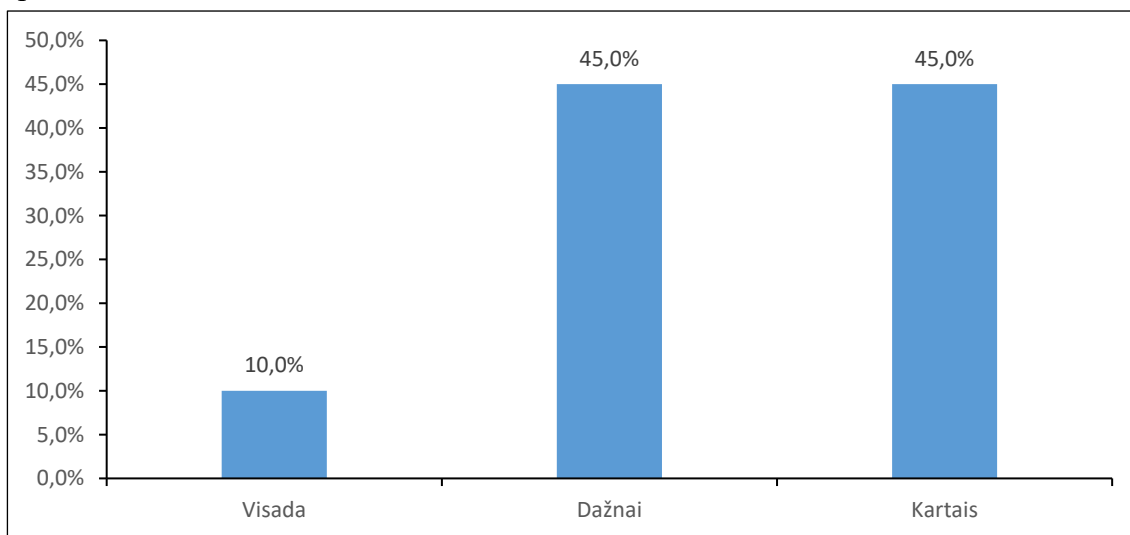
Analizuojant duomenis pavaizduotus keturioliktame paveiksle sužinojome, kaip mokytojai vertina mokinius kurie sistemingai nepasiruošia kūno kultūros pamokai (neatsineša sportinės aprangos). Dauguma mokytojų, 60 proc., vertina taip: tris kartus neatsinešus sportinės aprangos rašomas neigiamas įvertinimas. Kitus variantus mokytojai rinkosi apylygiai, 15 proc. apklaustųjų vertina taip: du kartus neatsinešus sportinės aprangos rašo neigiamą įvertinimą. 10 proc. mokytojų į kaupiamąjį įvertinimą įrašo neigiamą pažymį, o likę 15 proc. kūno kultūros mokytojų tai vertina kitais būdais.

14 pav. Mokinių vertinimas, sistemingai nepasiruošus kūno kultūros pamokai

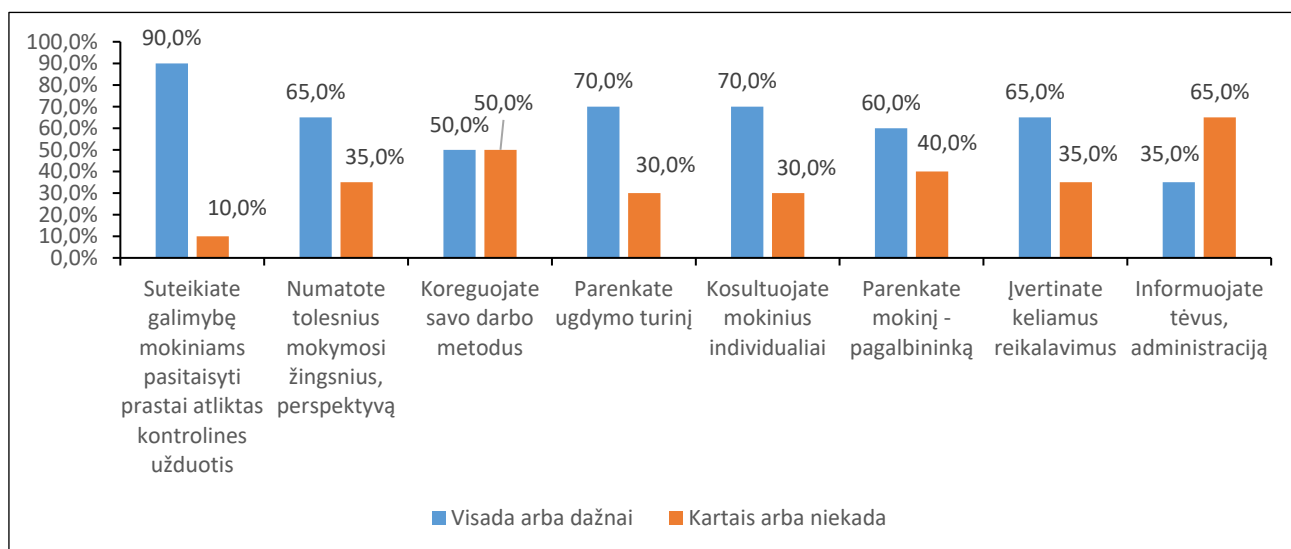
3.3. Grįžtamasis ryšys apie mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose

Tryliktame klausime mokytojų buvo klausama ar jie moko savo mokinius įsivertinti mokymosi pažangą. Visada moko tik 10 proc. Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojų. 45 proc. mokytojų moko dažnai ir likę 45 proc. tik kartais.

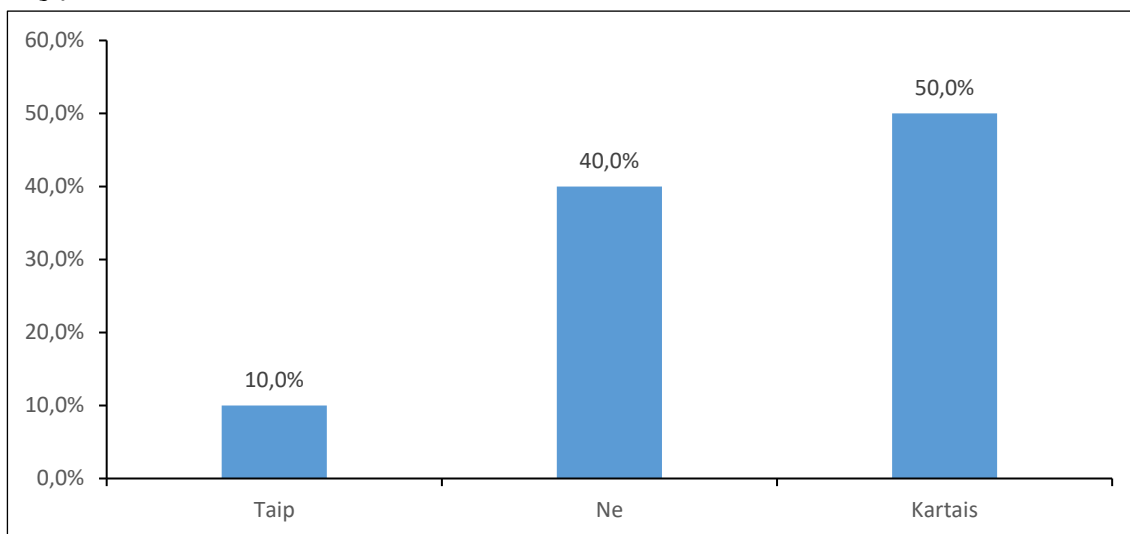
15 pav. Mokinių įsivertinimas

Šešioliktame paveiksle pateikti duomenis rodo kaip mokytojai atsižvelgia į mokinio vertinimo rezultatus ir kaip dažnai juos naudoja savo pamokose. Atsakymų pasirinkimo variantai buvo: visada, dažnai, kartais ir niekada. Kad būtų paprasčiau analizuoti duomenis, atsakymai buvo sutraukti į: visada arba dažnai ir kartais arba niekada. Visada arba dažnai suteikia galimybę mokiniams pasitaisyti prastai atliktas kontrolines užduotis leidžia 90 proc. apklaustųjų, numato tolesnius mokymosi žingsnius 65 proc., koreguoja savo darbo metodus 50 proc., parenka ugdymo turinį 70 proc., konsultuoja mokinius individualiai 70 proc., parenka mokinį pagalbininką 60 proc., įvertina keliamus reikalavimus 65 proc. informuoja tėvus, administraciją 35 proc. apklaustųjų.

16 pav. Mokinio vertinimo rezultatai

Išanalizavus keturiolikto paveikslėlio duomenis matome, jog namų darbų užduotis kūno kultūros pamokose skiria tik 10 proc. mokytojų. 40 proc. visiškai neskiria namų darbų užduočių ir kartais skiria 50 proc. apklaustųjų.

17 pav. Namų darbų užduotys kūno kultūros pamokose

4. APTARIMAS

„Visose Europos šalyse, mokinių dalyvavimas, pažanga ir kt. reguliariai stebimi ir vertinami per visus mokslo metus. Tačiau vertinimo metodai gali skirtis priklausomai nuo šalies ir išsilavinimo lygio“ (Physical Education and Sport at School in Europe, 2013).

Išanalizavus tyrimo duomenis apie Pasvalio rajono mokytojų požiūrį į mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą sužinojome, jog visi šio rajono mokytojai vertina mokinių pažangą ir pasiekimu pažymiu. Rezultatai sutampa su L. Trinkūnienė ir A. Gužauskytė (2015) atlikto tyrimo rezultatais, kuriame 98 proc. mokytojų nurodė, jog mokinius kūno kultūros pamokose vertina pažymiu. Palyginus duomenis su senesne literatūra matome, jog per metus niekas nepakito, I. Jieznaitė (2006) tyrimo metu buvo išsiaiškinta, jog 74 proc. apklaustųjų mokytojų rinktųsi pažymių vertinimo sistemą. To pačio tyrimo metu buvo išsiaiškinta, jog 77 proc. mokinių tėvų norėtų, jog jų pasiekimai būtų vertinami pažymiu. „Pažymys reikalingas dėl to, kad jis suteikia informaciją, be to, jų dažniausiai reikalauja gerai ir labai gerai besimokančiųjų tėvai“ (I. Jieznaitė, 2006). Užsienio mokslininkų teigimu (Pühse, Gerber, 2005) patys mokiniai vertina kūno kultūros pažymį kaip esminį ir reikalingą bei teigia, jog jis yra reikalingas norint patekti į vidurines mokyklas.

Mokinių vertinimas turi būti įgyvendinamas remiantis ilgalaikiu vaikų stebėjimu, jo pažinimu bei teisingumo faktoriumi. Be to, bet koks mokinio vertinimas turėtų skatinti mokinį suvokti gaunamo įvertinimo ir jo pastangų santykį. (Wang et al., 2011). L. Trinkūnienė ir A. Gužauskytė (2015) tyrimo metu buvo nustatyta, jog dažniausiai per kūno kultūros pamokas vertina pažangą ir pasiekimus, žinias ir mokėjimą jomis naudotis bei fizinį pajėgumą. Mūsų tyrimo metu buvo nustatyta, jog mokytojai dažniausiai vertina pastangas ir pažangą 95 proc. technikos ir taktikos veiksmus 75 proc. bei fizinį pajėgumą 70 proc. Galime kelti prielaidą, jog Pasvalio rajono mokytojams žinios ir mokėjimas jomis nėra toks aktualus kaip kitose mokyklose. Taip pat, palyginus duomenis su užsienyje atliktais tyrimais (Ward 2013; Rink 2013; McKenzie and Lounsbery 2013), matome, jog mokytojai vertindami mokinius vis dar daug dėmesio skiria fiziniam pajėgumui ir tai yra įvardijama kaip viena iš didžiausių ir labiausiai diskutuotinų problemų, kadangi ne visų vaikų fizinis pajėgumas yra vienodas.

Tyrimo metu išsiaiškinome kokį vertinimo būdą savo mokyklose naudoja kūno kultūros mokytojai. Didžioji daugumą jų renkasi diagnostinį vertinimo būdą – 75 proc. bei formuojamąjį – 70 proc. Mokytojai dažnai žymėjo šiuos atsakymus kartu, o ne vieną iš jų. Galime kelti prielaidą, jog mokytojai vertindami mokinius tiek vertina jų esamą padėtį, tiek padeda mokiniams mokytis, nevertina vien tik vieno ar kito. Sumavimo vertinimo būdą pasirinko 15 proc. mokytojų. Diagnostinis vertinimas yra svarbus tuo, kad juo siekiama išsiaiškinti mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą baigus temą ar kurso dalį, kad būtų galima numatyti tolesnio mokymosi galimybes, suteikti pagalbą įveikiant sunkumus. Diagnostinis vertinimas padeda identifikuoti mokymosi problemas. (Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008).

Analizuojant duomenis sužinojome, jog kūno kultūros mokytojai Pasvalio rajone dažniausiai mokinius vertina du kartus per metus – 95 proc. respondentų. Tris ir daugiau kartų per mokslo metus vertina likę 5 proc.

apklaustųjų. Tyrimo duomenis lyginome su pradinio ir pagrindinio ugdymo programomis. Mūsų tyrimo duomenys sutapo su programų rekomendacijomis t.y. mokinius vertinti du kartus per mokslo metus: rudenį ir pavasarį. Apklausos metu sužinojome, kad dauguma mokytojų šiam vertinimui naudoja „Eurofit“ testus.

Išanalizavę apklausos duomenis apie kaupiamąjį vertinimą sužinojome, jog dauguma Pasvalio rajono mokytojų jį turi kūno kultūros pamokose. 85 proc. mokytojų atsakė, jog taiko šį vertinimą, likę nekaupia papildomo pažymio pusmečio bėgyje. Šiuos duomenis lyginome su A. Gedminienė ir kiti autoriai Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas kūno kultūros pamokose studijų knyga. Mūsų gauti rezultatai sutapo su knygoje nurodomomis rekomendacijomis, jog kūno kultūros kaupiamasis pažymys turi susidaryti iš: lankomumo, pasiruošimo ir dalyvavimo pamokoje. Studijų knygoje rekomenduojama šį vertinimą atlikti kartą per mėnesį (4-5 kartus per pusmetį) ir įrašyti vieną papildomą pažymį mokslo metų pabaigoje. Taip pat nurodoma taikyti neformalųjį ugdymą šalia kaupiamojo vertinimo. „Šis vertinimas vyksta visą laiką, mokytoji bendraujant su mokiniiais: požiūris į tai, kaip mokiniai dirba, tad mokytojas gali juos padrąsinti šypsena, pagyrimu, gestu ir pan. Taip pat vertinama mokinių pastangos ir aktyvumas pamokoje, mokinių kūrybingumas ir iniciatyvumas“ (A. Gedminienė ir kt., 2014).

Tyrimo metu taip pat sužinojome, jog 100 proc. Pasvalio rajono mokytojų savo mokyklose turi vieną vertinimo sistemą. Šią sistemą mokytojai sudaro vieniems mokslo metams. Ją savo mokiniams pristato mokslo pradžioje. Kas už ką ir kaip bus vertinama. 95 proc. apklaustųjų atsakė, jog šią vertinimo sistemą naudoja visi mokyklos mokytojai. 5 proc. apklaustųjų teigė, jog kiekvienas mokytojas turi savo vertinimo sistemą. „Mokinių pažangos ir vertinimo sistema turi būti aptarta ir patvirtinta mokyklos metodinėje kūrybinėje grupėje“ (A. Gedminienė ir kt., 2014).

Įsivertinimas – paties mokinio daromi sprendimai dėl daromos pažangos ir pasiekimų. Tyrimo metu sužinojome, jog visada mokinius moko įsivertinti tik 10 proc. mokytojų. 45 proc. apklaustųjų įsivertinti moko dažnai ir likę 45 proc. Pasvalio rajono mokytojų tai daro kartais. Anot A. Gedminienės ir kitų autorių (2014), vienas iš vertinimo uždavinių yra padėti mokiniui pažinti save, suprasti savo stiprybes ir silpnybes, įsivertinti savo pasiekimų lygmenį ir kelti mokymosi tikslus, taip pat autoriai teigia, jog mokytojas privalo mokyti mokinį įsivertinti savo pasiekimų rezultatus. Mokiniai laikomi vertinimo dalyviais, jų vaidmuo – padedant mokytoji mokytis įsivertinti savo pasiekimus ir pažangą. Mokinių įsivertinimas skirtas mokinių savarankiškam mokymuisi skatinti. Galutinis įsivertinimo tikslas – mokinių gebėjimas apmąstyti savo pažinimo proceso kokybę (R. Tichonova ir V. Schoroškienė 2013). Asmens įsivertinimas yra glaudžiai susijęs su gyvenimo tikslų, kuriuos jis sau kelia, sudėtingumu. Lyginant mūsų tyrimo duomenis su R. Tichonovos ir V. Schoroškienės (2013) atlikto tyrimo duomenimis, rezultatai iš dalies sutapo. Pastarajame 15,7 proc. mokytojų visada moko mokinį įsivertinti. 31,4 proc. moko dažnai ir 52,9 moko mokinius įsivertinti kartais. Užsienio mokslininkai (Vedul –Kjelsas et al., 2011) teigia, jog vaikų fizinis pajėgumas, motoriniai gebėjimai ir savęs vertinimas yra vieni iš svarbiausių veiksnių, kurie lemia mokinių dalyvavimą fizinio ugdymo užsiėmimuose, todėl mokytojai būtinai turi atsižvelgti į mokinio savęs vertinimą kūno kultūros pamokose, o tėvai ir globėjai auklėjimo – ugdymo procese.

Išanalizavę tyrimo duomenis nustatėme, jog mokytojai nelinek kūno kultūros pamokose skirti namų darbų užduočių. Tik 10 proc. apklaustųjų skiria namų darbų užduotis mokiniams. 40 proc. visai neskiria ir likę 50 proc. namų darbų užduotis skiria kartais. Šias užduotis mokytojai vertina pažymių ar balų į kaupiamąjį vertinimą. Dažniausiai jos būna atsiskaitomos žodžiu.

Taip pat tyrimo metu buvo ieškomas reikšmingas skirtumas tarp kūno kultūros mokytojų požiūrio į mokinių pažangos, pasiekimų vertinimo būdų ir mokytojo sociodemografinių ir kvalifikacinių ypatumų. Statistiškai reikšmingas ryšys nenustatytas.

IŠVADOS

1. Visi Pasvalio rajono mokytojai savo pamokose mokinius vertina pažymiu. Dažniausiai vertinama būna pastangos ir pažanga, fizinis pajėgumas bei technikos ir taktikos veiksmai. Didžioji dauguma mokytojų taiko tiek diagnostinį, tiek formuojamąjį vertinimą ir mokinius vertina du kartus per mokslo metus. Dažniausiai yra vertinami mokinių kontroliniai darbai. Statistiškai reikšmingas ryšys tarp mokytojų požiūrio į vertinimą ir sociodemografinių bei kvalifikacinių ypatumų nenustatytas.

2. Nustatyta, jog dauguma mokytojų savo pamokose taiko kaupiamąjį vertinimą. Jo metu yra vertinama mokinio dalyvavimas pamokoje, pasiruošimas jai, rodoma pažanga bei dalyvavimas rungtynėse. Visi apklaustieji savo mokykloje turi vieningą vertinimo sistemą ir dauguma ja naudojami. Nustatyta, jog mokiniui neatsinešus sportinės aprangos jis yra įvertinamas neigiamu pažymiu.

3. Nustatyta, jog mažoji dalis mokytojų savo mokyklose visada moko mokinius įsivertinti savo pažangą. Mokytojai dažniausiai prašo mokinius įsivertinti savo rezultatus po atliktos tam tikros užduoties. Respondentai nurodė, jog mokinius apie jų asmeninę pažangą dažniausiai informuoja žodžiu arba pagyrimu elektroniniame dienyne. Mokinių tėvai apie savo vaikų pažangą būna informuojami taip pat elektroninio dienyne pagalba. Mokytojai atsižvelgdami į mokinio vertinimo rezultatus visada arba dažnai suteikia galimybę mokiniams pasitaisyti prastai atliktas kontrolines užduotis, numato tolesnius mokymosi žingsnius ir perspektyvą, parenka ugdymo turinį, konsultuoja mokinius individualiai, įvertina keliamus reikalavimus.

REKOMENDACIJOS

Atlikto tyrimo dėka galime teikti šias rekomendacijas Pasvalio rajono kūno kultūros mokytojams.

1. Ir toliau savo pamokose mokinių pastangas ir pažangą vertinti pažymiu. Tokiu atveju tiek mokinys, tiek mokinio tėvai/globėjai žino vaiko pažangos ir pasiekimų rezultatus.

2. Pamokų metu vertinti ne tik pastangas ir pažangą, fizinį pajėgumą, technikos ir taktikos veiksmus, bet ir žinias bei mokėjimą jomis naudotis ir neformaliojo ugdymo rezultatus.

3. Mokinius vertinti „Eurofit“ testais du kartus per mokslo metus, rudenį ir pavasarį. Vertinti ne tik testų rezultatus, bet ir padaryta pažangą.

4. Mokytojams kurie netaiko kaupiamojo vertinimo – jį taikyti. Taip mokiniui atsirastų motyvacija dirbti pamokos metu, atlikti namų darbų užduotis ir visada būti pasiruošusiam pamokai. Taip pat skirti balų jei mokinys atstovauja savo mokyklą įvairiose varžybose.

5. Mokiniams, kurie tris kartus neatsineša sportinės aprangos be pateisinamos priežasties, įrašyti neigiamą pažymį į dienyną.

6. Visada leisti mokiniams įsivertinti save po kiekvieno atsiskaitymo. Taip ugdant mokinio savęs vertinimo gebėjimus.

7. Jei mokinio netenkina jo rezultatai, leisti pasitaisyti. Jei po pasitaisymo rezultatas nekinta, konsultuoti jį individualiai ir parinkti tam tikrą ir mokiniui tinkantį ugdymo planą, kurio dėka rezultatas pagerėtų.

8. Visiems mokyklos mokytojams sukurti vieningą vertinimo sistemą ir ją naudoti. Taip pat, kasmet mokslo metų pradžioje ją pristatyti mokiniams.

LITERATŪRA

1. Bedrieji ugdymo planai 2015-2017 metams. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Bendrieji%20ugdymo%20planai.pdf>
2. Bobrova, A., Norkus, A. (2007). Mokinių požiūris į kaupiamojo vertinimo taikymą kūno kultūros pamokose. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, nr.1(12), p. 76-81.
3. Buivydaite, E. (2016). . Mokymo(si) pasiekimų vertinimo įtaka jaunesniajam paaugliui. *Lietuvos Edukologijos Univesiteto studentų moksliniai darbai*, nr. 1, p.17-24.
4. Conenus, K., Gemandt, J., Saam, M. (2011). Noncognitive Skills, School Achievements and Educational Dropout. *Schmollers Jahrbuch*, nr. 131, p.547-568.
5. Čiužas, R., Navickaitė, J. (2008). Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo kaita edukacinės paraadigmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, nr. 89, p. 53-59.
6. Emeljanovas, A., Trinkūnienė, L. (2011). Mokinių požiūris į pažangos ir pasiekimų vertinimą kūno kultūros pamokose. *Filosofija. Sociologija*, 22, 4, 466–475.
7. European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Physical Education and Sport at School in Europe. Eurydice Report. *Luxembourg: Publications Office of the European Union*. ISBN 978-92-9201-407-0.
8. Gadliauskaitė, Ž., Igarienė, A., Gruodytė- Račienė, R. (2015). Ne meninės pakraipos ir specializuotų muzikos bei meno mokyklų 7–12 klasių mokinių nuomonė apie kūno kultūros pamokų vertinimą. *Sporto moksas*, nr.3(81), p. 17-24.
9. Galkienė, A. (2011). Šiuolaikinio mokytojo vaizdinys: mokinių požiūris. *Pedagogika*, nr. 101, p.82-90,
10. Gedminienė, A., Gylis, V., Lelytė, J.(2014). *Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas kūno kultūros pamokose*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros mokytojų asociacija.
11. Gedvilienė, G. (2013). Mokytojų gebėjimai vertinti besimokančiųjų mokymosi laimėjimus. *Tiltai*, nr. 1, p.185-197.
12. Gudynas, P., Kazragytė, V., Motiejūnienė, E., Žadeikaitė, L. (2010). *Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese, rekomendacijos*. Vilnius: Ugdymo Plėtotės centras.
13. Igarienė, A., Gadliauskaitė, Ž., Rutkauskaitė, R., Emeljanovas, A. (2015). 7-11 klasių mokinių kūno kultūros vertinimo ir fizinio aktyvumo sąsajos. *Sporto mokslas*, 79(1), 21-26.
14. Jieznaite, I. (2006). *Ugdymo dalyvių požiūris į vertinimą pradinėje mokykloje*. Peržiūrėta 2017, balandžio 10 Prieiga internetu: http://jaunasis-mokslininkas.asu.lt/smk_2007/pedagogika/Jieznaite_Irma.pdf.
15. Kanan, E. M. (2006). Physical Education Teachers and Students Perceptions regarding the Inclusion of Physical Education Subject in General Certificate of Secondary Education in Jordan. *Journal of King Saud University – Educational Sciences & Islamic Studies*, 19(2), 17–25.

16. Lacour, M., Tissingtons, L.D.(2011).The effects of poverty on academic achievement. *Educational Research and Reviews*, nr. 6 (7), p. 522-527.
17. Lietuvos Respublikos švieimo įstatymas. (1991). *Lietuvos aidas*, nr. 153-0.
18. McKenzie, T. L., & Lounsbery, M. (2013). Physical education teacher effectiveness in a public health context. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 84, 419–430.
19. Meškauskienė, A., Guoba, A. (2016). The Impact of Assessment and Selfassessment Methods of Learning Achievements and Progress on Adolescent Self-esteem Building. *Pedagogika*, nr. 124(4), p. 160-171
20. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata (2004).
21. Pagrindinio ugdymo bendrosios programos, kūno kultūra. 2017. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/10_Kuno_kultura.pdf
22. Parr, J.M., Timperley, H.S.(2010).Feedback to writing, assessment for teaching and learning and student progress. *Assessing Writing*, nr.15(2), p. 68-85.
23. Pečiuliauskienė, P., Damauskienė, L.(2013). Dešimtos klasės mokinių matematikos pasiekimųvertinimo įtaka mokymosi motyvacijai. *Pedagogika*, nr. 109, p. 110-117
24. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos. Kūno kultūra. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. (2008).
25. Pühse, U.; Gerber, M. 2005. International Comparison of Physical Education. Concepts, Problems, Prospects. Oxford: Meyer and Meyer Sport.
26. Rajeckas V. (1999). Mokymo organizavimas. Kaunas: Šviesa.
27. Rink, J. E. (2013). Measuring teacher effectiveness in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 84, 407–418.
28. Rutkauskaitė, R., Bukauskė, J. (2016). Pradinių klasių mokinių fizinis aktyvumas, fizinis pajėgumas,mitybos įpročiai, pasiekimų ir pažangos vertinimas bei jų sąsajos su tėvų fiziniu aktyvumu. *Sporto mokslas*, nr,1(83), p. 34-42.
29. Sičiūnienė, V., Budinikienė, R., Bigelienė, D. (2012). *Mokėjimo mokyis kompetencijos vertinimas*. Vilnius: Projektų vadybos institutas.
30. Šventickas, A. (2001). Ugdymo proceso dalyvių (mokinių) požiūriai į mokymosi rezultatų tikrinimą ir vertinimą. *Pedagogika*. 48, 60-73.
31. Tichonova, R., Schoroškienė. V. (2013) Pradinių klasių mokinių įsivertinimas: mokinių, jų tėvų ir mokytojų požiūris. *Pedagogika*. 109, p. 127-133.
32. Trinkūnienė, L., Gužauskytė, A., (2015). Mokinių pasiekimų vertinimas kūno kultūros pamokose: mokyklos bendruomenės požiūris. *Sportinį darbingumą lemiantys veiksniai*. 8, 122-130.

33. Vedul –Kjelsas, V.; Sigmundsson, H.; Stensdotter, A. K.; Haga, M. 2011. The relationship between motor competence, physical fitness and self –perception in children, *Child: Care Health and Development*.
34. Vidurinio ugdymo bendrosios programos:kūno kultūra.(2011). Peržiūrėta 2017, balandžio 10. adresu: https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/ugdymo-programos/vidurinis-ugdymas/Kuno_kultura_9_priedas.pdf
35. Wang, M.T.,Willet, J.B.,Eccles, J.S.The assessment of school engagement: Examining dimensionality and measurement invariance by gender and race/ethnicity. *Journal of School Psychology, nr. 49(4)*,p. 465-480.
36. Ward, P. (2013). The role of content knowledge in conceptions of teaching effectiveness in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 84*, 431 –440.
37. Zahorik, J. A. (1995). Constructivist Teaching (Fastback 390).- Bloomington IN: Phi Delta Kappa Educational Foundation.

PRIEDAI

ANKETA

GERBIAMAS KŪNO KULTŪROS MOKYTOJAU,

Dėkojame Jums už dalyvavimą apklausoje, kurią rengia Lietuvos sporto universiteto kūno kultūros studijų programos IV kurso studentė Aušra Gužauskytė. Labai prašytume užpildyti šį klausimyną, atvirai ir teisingai atsakant į jame pateiktus klausimus ir teiginius. Apklausa anoniminė, tad nei vardo, nei pavardės užrašyti nereikia. Anketoje nėra **TEISINGŲ** arba **NETEISINGŲ** atsakymų į klausimus. Jūsų išsakytą nuomonę bus apibendrinta su kitų apklausos dalyvių nuomone ir panaudota tik moksliniais tikslais.

Pasirinkę atsakymo variantą pažymėkite apveddami jo numerį skrituliuku arba kryželiu.

I. MOKINIŲ PAŽANGOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMO BŪDAI KŪNO KULTŪROS PAMOKOSE.

1. Kaip Jūsų mokykloje vertinama mokinių pažanga ir pasiekimai kūno kultūros pamokose?

- 1.1 Pažymiu 1.2 Įskaityta/neįskaityta

2. Ką dažniausiai vertinate per kūno kultūros pamokas?

(Galima pasirinkti kelis Jums tinkamus atsakymus)

- 2.1 Žinias ir mokėjimą jomis naudotis 2.4 Technikos ir taktikos veiksmus
2.2 Pastangas ir pažangą 2.5 Neformaliojo ugdymo rezultatus
2.3 Fizinį pajėgumą

3. Kokius mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo būdus taikote kūno kultūros pamokose?

- 3.1 Diagnostinį (nustatyti esamą padėtį)
3.2 Formuojamasis (padėti mokytis)
3.3 Sumavimo (apžvelgti tai, kas išmokta)

4. Kiek kartų per mokslo metus atliekate mokinių fizinio pajėgumo įvertinimą?

- 4.1 Kartą per mokslo metus
4.2 Du kartus per mokslo metus
4.3 Tris ir daugiau kartų per mokslo metus
4.4 Kita (parašykite).....

5. Kokiais testais mokslo metų pradžioje ir pabaigoje nustatote mokinių fizinį pajėgumą? (parašykite)

6. Ar kaupiate mokinių darbus mokinių darbų aplankuose? (Atsakymą pažymėkite X) Jei kaupiate, tai kokius?

Teiginiai	Visada	Dažnai	Kartais	Niekada
6.1 Kontrolines užduotis				
6.2 Testus				
6.3 Savarankiškus darbus				
6.4 Projektinius darbus				
6.5 Kūrybinius darbus				

7. Kokius vertinimo būdus naudojate savo pamokose? (Atsakymus pažymėkite X)

Teiginiai	Visada	Dažnai	Kartais	Niekada
7.1 Kontrolinis darbas				
7.2 Apklausą raštu				
7.3 Savarankiškas darbas				
7.4 Apklausą žodžiu				
7.5 Pristatymai/pasisakymai				
7.6 Trumpalaikiai projektiniai darbai				
Kita (parašykite)				

II. MOKINIŲ PAŽANGOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMO SISTEMOS MOKYKLOJE.

8. Ar kūno kultūros pamokose Jūsų mokykloje taikomas kaupiamasis vertinimas?

- 8.1 Taip
- 8.2 Ne
- 8.3 Nežinau

9. Kokie kriterijai sudaro kaupiamąjį vertinimą? Parašykite

10. Ar turite savo mokykloje sukurtą vieningą mokinių vertinimo sistemą kūno kultūros pamokose?

- 10.1 Taip
- 10.2 Ne
- 10.3 Nežinau

11. Ar visi mokykloje dirbantys kūno kultūros mokytojai naudojami mokinių vertinimo sistema kūno kultūros pamokose?

- 11.1 Taip, visi naudojami
- 11.2 Naudojami tik kai kurie
- 11.3 Kiekvienas mokytojas turi savo vertinimo sistemą
- 11.4 Nesinaudoja nei vienas

12. Kaip vertinate mokinius, tuomet, kai jie sistemingai nepasiruošia kūno kultūros pamokai (neatsineša sportinės aprangos)?

- 12.1 Tokio poelgio nevertinu ir leidžiu jiems dalyvauti pamokoje su visais kitais kartu
- 12.2 Vertinu taip: tris kartus neatsinešus sportinės aprangos rašomas neigiamas įvertinimas
- 12.3 Vertinu taip: du kartus neatsinešus sportinės aprangos rašomas neigiamas įvertinimas
- 12.4 Į kaupiamąjį įvertinimą įrašomas neigiamas pažymys
- 12.5 Kita (parašykite).....

III. GRĮŽTAMASIS RYŠYS APIE MOKINIŲ PAŽANGOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMĄ KŪNO KULTŪROS PAMOKOSE.

13. Mokinių įsivertinimas (Atsakymus pažymėkite X)

	Visada	Dažnai	Kartais	Niekada
13.1 Ar mokote mokinius įsivertinti savo mokymosi pažangą?				
13.2 Kaip mokote mokinius įsivertinti savo asmeninę mokymosi pažangą? (parašykite)				

14. Jūs atsižvelgdama(s) į mokinio vertinimo rezultatus: (Atsakymus pažymėkite X)

Teiginiai	Visada	Dažnai	Kartais	Niekada
14.1 Suteikiate galimybę mokiniams pasitaisyti prastai atliktas kontrolines užduotis				
14.2 Numatote tolesnius mokymosi žingsnius, perspektyvą				
14.3 Koreguojate savo darbo metodus				
14.4 Parenkate ugdymo turinį				
14.5 Konsultuojate mokinius individualiai				
14.6 Parenkate mokinių- pagalbininką				
14.7 Įvertinate keliamus reikalavimus				
14.8 Informuojate tėvus, administraciją				

15. Informavimas apie pažangą:

15.1 Kaip informuojate mokinius apie jų daromą asmeninę pažangą? (Parašykite)
15.2 Kaip apie mokinio daromą pažangą informuojate tėvus? (Parašykite)

16. Ar mokiniams skirate namų darbų užduotis?

- 16.1 Taip
- 16.2 Ne
- 16.3 Kartais
- 16.4 Nežinau

17. Kaip fiksuojate namų darbų atlikimą? (Parašykite)

IV. KELETAS KLAUSIMŲ APIE JUS.

18. Jūsų lytis

- 18.1 Vyras
- 18.2 Moteris

19. Jūsų amžius..... (metai)

20. Pedagoginio darbo stažas(metai)

21. Pedagoginė kvalifikacija:

- 21.1 Mokytojas
- 21.2 Vyr. mokytojas
- 21.3 Metodininkas
- 21.4 Ekspertas

22. Jūsų specialybė pagal diplomą

- 22.1 Kūno kultūros mokytojas (dėstytojas)
- 22.2 Sporto šakos treneris
- 22.3 Kita (parašykite).....

23. Jūsų šeimyninė padėtis

- 23.1 Nevedęs/netekėjusi
- 23.2 Gyvenate kartu nesusituokę
- 23.3 Vedęs/ištekėjusi
- 23.4 Išsiskyręs (-usi)
- 23.5 Našlys (-ė)

Dėkojame už atsakymus ir linkime geros kloties!